

STAVANGER KOMMUNE

Vannassen friområde

Disposisjonsplan

1 Innledning

- 1. 1 Bakgrunn for planen
- 1. 2 Visjon og Målsetninger
- 1. 3 Metode for arbeidet

2 Sammendrag

3 Brukermedvirkning

- 3. 1 Medvirkningsprosess og innspill

4 Beskrivelse av området

- 4. 1 Lokalisering og generell beskrivelse
- 4. 2 Gjeldende planer
 - 4.2.1 Kommuneplan
 - 4.2.2 Reguleringsplan
- 4. 3 Historie
- 4. 4 Bruk

3 5 Registrering og analyse

- 5. 1 Støykart
- 5. 2 Geologi og markslag
- 5. 3 Klima
- 5. 4 Nedbørsfelt og overvann
- 5. 5 Tilgjengelighet - turveier/ adkomst
- 5. 6 Rom, kvaliteter og terreng
- 5. 7 Vegetasjon
 - 5. 7. 1 Siktlinjer - Vannassen og Lifjell
- 5. 8 Naturmangfold
 - 5. 8. 1 Vilt og funksjonsområder
 - 5. 8. 2 Rødlistearter
- 5. 9 Møblering og utstyr
- 5. 10 Belysning

6 Disposisjonsplan

- 6. 1 Innledning
- 6. 2 Disposisjonsplan
 - 6.2.1 Disposisjonsplan
 - Utsnitt av aktivitetssone

13

- 6. 3 Vann
- 6. 4 Disposisjonsplan - Skjøtsel
 - 6. 4. 1 Spesifikke skjøtselsområder
- 6. 5 Foreslåtte tiltak
 - Prioriteringsliste for disposisjonsplan
- 6. 6 Foreslåtte tiltak
 - Prioriteringsliste for skjøtselsplan

7 Kilder

44

30

1.1 Bakgrunn for planen

Stavanger kommune har i dag 130 000 innbyggere, hvor av ca. 19500 innbyggere bor i Hillevåg bydel. Byen er i stadig vekst, noe som forsterker behovet for å ta vare på og forsterke den eksisterende grønnstrukturen, av både små og store rekreasjonsarealer. Videre har levekårsundersøkelsen for Stavanger, i flere omganger, vist at Hillevåg bydel har flere utfordringer enn de fleste andre bydelene i byen. Park og vei vil legge til rette for mer fysisk aktivitet og opplevelse, og dermed bedre folkehelse ved utbedring av bydelens grønne områder, da de er med på å dekke det grunnleggende rekreasjons- og aktivitetsbehovet til innbyggerne.

Vannverkstjernet, eller Vannassen som tjernet i Hillevåg også ble kalt, ble i 1915 kjøpt opp av daværende Hetland kommune. Etter hvert ble Vannassen regulert til friområde og interessen fra innbyggerne økte sammen med utviklingen av friområdet. Grøntområdet er viktig som aktivitetsområde, har stor verdi som sosial møteplass og er et sted for opplevelse og refleksjon.

HVORFOR DISPOSISJONSPLAN?

Stavanger kommune ved Park og vei forvalter friområder og parker i byen, og har ansvar for utvikling og drift av disse områdene. Formålet med disposisjonsplanen er å trekke opp rammer for en ønsket helhetlig utvikling og forvaltning av friområdet, samt fremme og tilrettelegge for fysisk aktivitet og rekreasjon samtidig som naturkvaliteter ivaretas.

Disposisjonsplanen skal på bakgrunn av registrering og analyse, være et rammeverktøy for ønsket videreutvikling og forvaltning av

Vannassen friområde.

Registrering og analyse tydeliggjør områdets kvaliteter og egenskaper, med hensyn til verdi, sårbarhet, tålegrense og funksjon.

Disposisjonsplanen skal synliggjøre tiltak og tilretteleggelse som befolkningen trenger og ønsker, samt få frem områder som det eventuelt er ønskelig å skjerme for inngrep og spesielle typer tiltak av hensyn til naturkvaliteter.

Planen skal signalisere en prioritering av de ønskede tiltakene for området.

Planen skal ligge til grunn for en videre detaljplanlegging av tiltak.

1.2 Visjon og Målsetninger

Visjon

Vannassen friområde skal være et attraktivt møtested for innbyggerne i Stavanger med hovedfokus på rekreasjon, naturopplevelse og aktivitet.

Mål for Vannassen friområde

- Vannassen friområde skal være et attraktivt friområde for byens befolkning uavhengig av aldersgruppe
- Vannet, det grønne og det frodige skal være en overordnet kvalitet i hele friområdet, samtidig som området skal ha et naturlig preg
- Området skal legge til rette for allsidig rekreasjon og friluftsliv
- Området skal utvikles slik at attraktiviteten økes
- De grønne områdene skal tilrettelegges for bruk samtidig som en bevarer naturmangfold og naturkvaliteter

1.3 Metode for arbeidet

Områdeavgrensningen er bestemt ut fra friområdets regulerte grense, samt områdeanalyse ved hjelp av ortofoto.

Registreringer og analyser i denne rapporten er basert på befaring, visuelle observasjoner, ortofoto, historiske bilder fra byarkiv, innspill fra befolkningen og annet kartmateriale.

Området ble befart i perioden juli til oktober 2014. Befaringene er foretatt med sykkel og til fots.

Ecofact har gjennomført kartlegging av naturmangfoldet i området.

Annet relevant kartmateriale er hentet fra diverse baser som; Arealis, GISLine og Naturbase.

Gjennom brukermedvirkningsprosessen har vi vært i kontakt med skoler, barnehager, sykehjem og brukere av området. Innspill har også kommet fra andre organisasjoner og virksomheter, samt fra brukerundersøkelse for Stavanger kommune.

Disposisjonsplanen tar for seg historien og bruken av Vannassen, og gir en beskrivelse av området. Videre gjøres det rede for registreringer og analyser av aktuelle tema som danner grunnlag for utarbeidelse av disposisjonsplanen. Planen gir igjen rammer for ønsket utvikling, i form av tiltak og aktiviteter innenfor friområdet. Hensikten er å øke bruken av Vannassen, og dermed folkehelsen i Stavanger.

Registreringer og analyser viser at friområdet har mange kvaliteter. Vegetasjonen, vannet og aktivitetsmulighetene er viktige identitetskapende kvaliteter som bør fremheves og ivaretas gjennom tiltakene beskrevet i planen. Et annet viktig tiltak er videreutvikling av friområdet som en viktig møteplass og arena for økt fysisk aktivitet. Samtidig må naturkvaliteter tas vare på.

Utviklingen av området bygger på, og tar utgangspunkt i, innspill fra ulike brukergrupper. Dette er et virkemiddel for å tilrettelegge direkte for brukerne, og på den måten etablere en sosial arena som skaper tilhørighet.

Det er utarbeidet en disposisjonsplan for generelle tiltak i forhold til aktivitet, opphold og opplevelse, og en egen disposisjonsplan for skjøtsel. Vannhåndtering er kartlagt og diskutert, og nevnes som et viktig tema. Gjennomføring av tiltakene vil kreve videre arbeid og detaljerte planer.

Bilder som er brukt i planen er tatt av Stavanger kommune, med mindre annet er oppgitt.

3.1 Medvirkningsprosess og innspill

Brukermedvirkning er en forutsetning for vårt arbeid med planlegging og videreutvikling av Vannassen friområde. Formålet er at de berørte av en beslutning, brukerne av Vannassen, skal få innflytelse på beslutningsprosessen og programmeringen av friområdet.

Vi har gjennom medvirkningsprosessen fått innspill fra skoler, barnehager, sykehjem, naturvernforbundet og Felleskjøpets eiendomsutvikling. Vi har også tatt i bruk facebook som et sosialt medium, for kontakt med naboer og andre interesserte innbyggere. Vi har fått inn mange gode innspill, via mail, facebook og direkte møter. Det er også hentet informasjon/innspill fra Yardstick, Parkcheck Europas undersøkelse, hvor fire av fem personer var fornøyd med Vannassen.

Noen av forslagene er tatt med videre i prosessen, mens andre ikke er med grunnet konflikt med visjonen for friområdet eller økonomiske begrensninger.

OPPSUMMERING AV INNSPILL

Ut fra innspillene ser det ut til at flere av brukergruppene har de samme ønskene for friområdet. Bare noen få innspill kan knyttes til en enkelt brukergruppe.

Mange ønsker å bevare naturkvaliteten ved Vannassen, og skjøtte vegetasjonen uten store inngrep og endringer. Likevel blir det nevnt av flere at vegetasjonen i sør burde åpnes opp, og gjenoppta sitt opprinnelige uttrykk som beitemark.

Svært mange ønsker seg gapahuk eller annet oppholdssted med tak, samt flere benker og sittegrupper med bord. Bål plass eller grillplass er ønsket, sammen med flere avfallsdunker. Brygge og nærhet til vann har også blitt nevnt gjentatte ganger.

Fotballmål, merking av turløyper og treningsapparat foreslås for å fremme aktiviteten i området. Ønske om flere og utbedrede lekeapparater for de aller minste og de eldste barna går også igjen.

ØNSKER FRA BRUKERNE OM TILRETTELEGGING

Fysisk aktivitet og lek

- Balanse- / treningsapparat
- Fotballmål/ Ballbinge
- Merking av turløyper
- Nye lekeapparater
- Lekeapparater for store barn
- Sykkelløype
- Utendørs klatrevegg
- Flere turløyper
- Hinderløype
- Bocciabane
- Utendørs musikkinstrument
- Klatretau
- Sanseapparat
- "Street workout"

Møteplasser og opphold

- Sittegrupper med benker og bord
- Gapahuk/ oppholdsområde med tak
- Felles grillplass/ bål plass
- "Stilleområder"
- Flere hvilebenker
- Piknikkområde
- Bro/ brygge
- Flere avfallsdunker

Natur og naturopplevelse

- Fuglekasser
- Sansehage
- Fugleholme
- Åpne bekk i rør, sør- øst for Vannassen
- Skogsstier med bark
- Sette ut fisk, frosk og mygg
- Vanntrapper
- Blomstring om sommeren (rododendron)
- Nærhet til naturen

Skjøtsel

- Fjerne småkratt for mer tilgjengelig skog
- Beholde tett skog rundt Vannassen
- Åpne opp skråning mot sør-øst
- Tynne ved Little Vannassen og tilføre mer overvann
- Forebygge gjengroing av myrområde i nord
- Ta vare på mangfoldet, gamletrær og trær med særpreg
- Ta vare på søtkirsebær- og epletrær

Utendørs klasserom

- Arkimedes skrue
- Vindkraft
- Tilgang til vann for utforsking

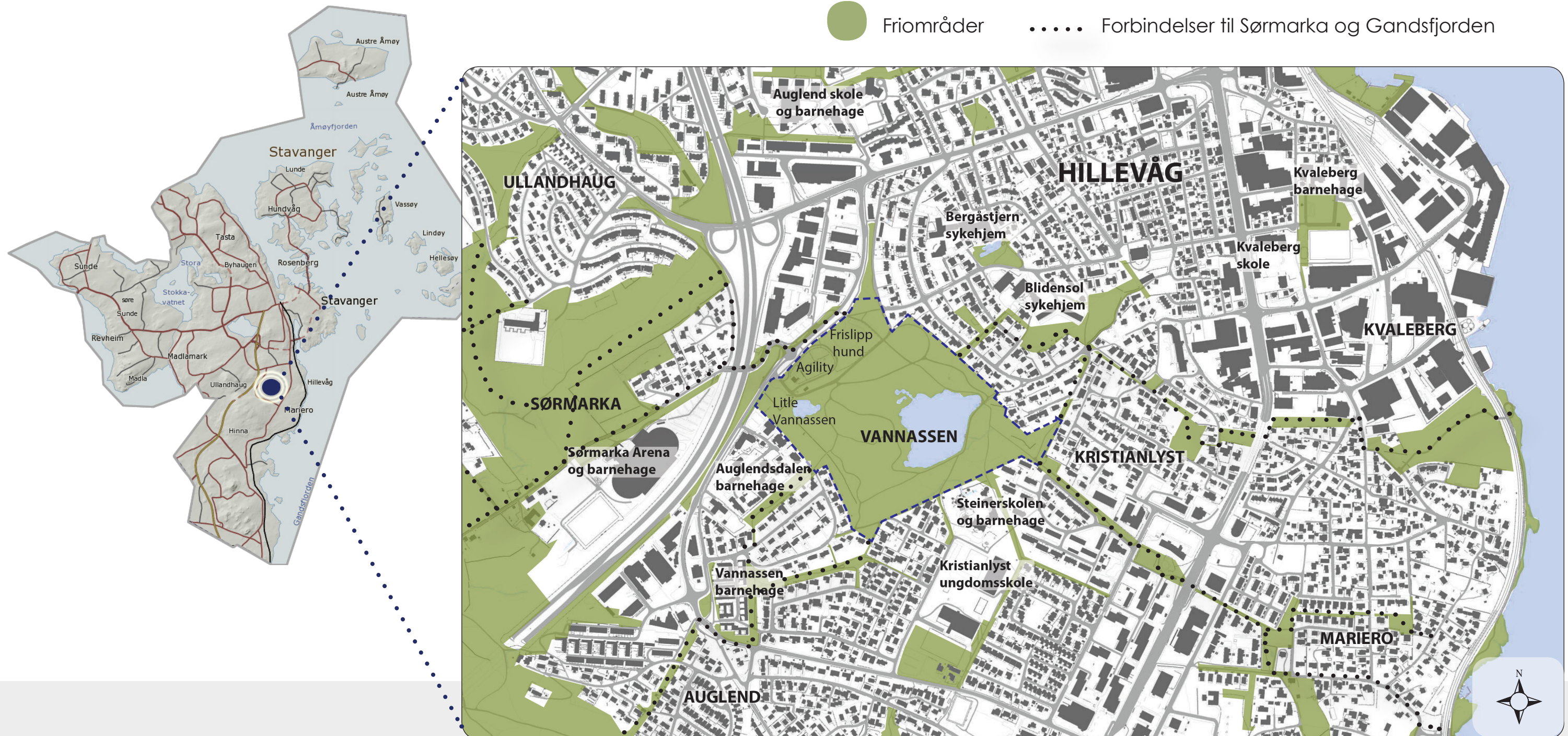
Diverse

- Toalett
- Mer belysning
- Badevannskvalitet
- Belysning av adkomstveier
- Jevne ut erodert vei
- Drikkevannsfontene
- "Biehus" for bikuber
- Universelt utformet hovedturløype
- Berg- og dalbane

4 BESKRIVELSE AV OMRÅDET

6

4. 1 Lokalisering og generell beskrivelse

Vannassen er et friområde med tjern, parkarealer og skog i Hilløvåg bydel, og ligger i dag som en del av grønnstrukturen mellom Sørmarka og turveien langs Gandsfjorden. Friområdet har et areal på om lag 180 dekar, med Vannassen på 23 dekar og et lite tjern i vest på 1 dekar. Tjernet benevnes som Litle Vannassen. Selv om en god del av vegetasjonen er plantet, har området et tydelig preg av å være et naturområde.

Innenfor det avgrensede friområdet ligger også agilitybane og frislippsområde for hund.

Vannassen har lysløype rundt vannet og mange tilgjengelige turveier med forgreininger mot Kvalaberg, Kristianlyst, Mariero, Åsen og Sørmarka. Fire av Stavanger kommunes 52 hverdagsturer går gjennom friområdet, hvor Vannverksturen er én av dem.

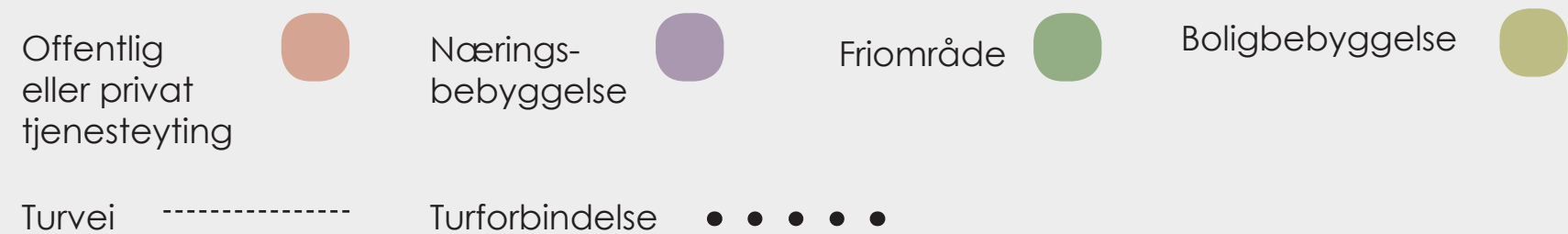
Turveiene blir brukt til rundturer rundt vannet, som skolevei og forbindelser til Sørmarka og nærliggende boligfelt. Lengste rundtur er omlag 1,3 km. Planområdet er for det meste avgrenset naturlig av bebyggelse.

4.2 Gjeldene planer

4.2.1 Kommuneplan

Kommuneplanen ivaretar både kommunale, regionale og nasjonale mål, interesser og oppgaver, og omfatter alle viktige mål og oppgaver i kommunen.

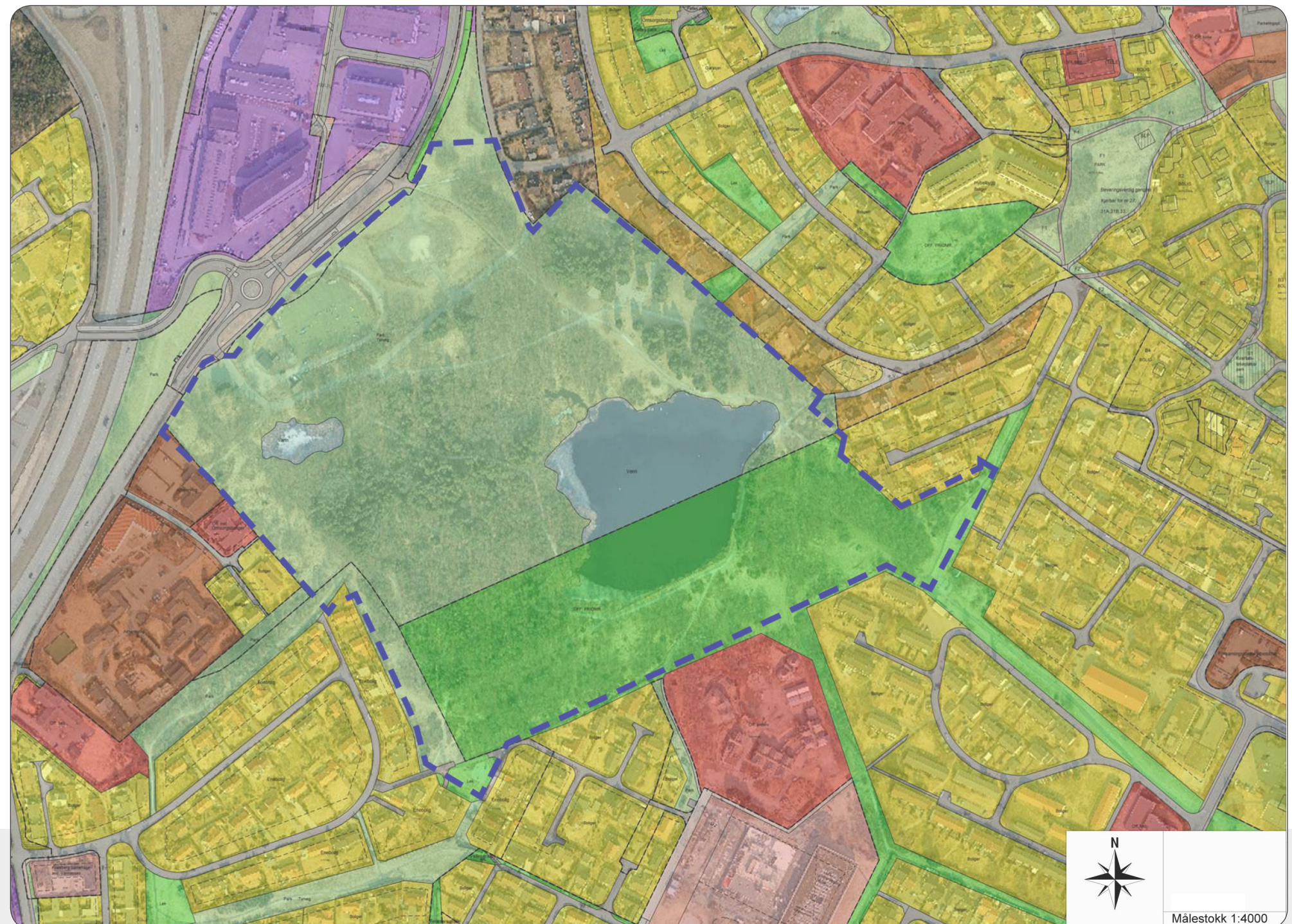
Hele prosjektområdet er disponert til friområde, og planområdet er vist med blå, stiplet linje.

4. 2. 2 Reguleringsplan

Reguleringsplanen angir bruk, vern og utforming av arealer og fysiske omgivelser. Planen utarbeides for å sikre forsvarlig planavklaring og gjennomføring av bygge- og anleggstiltak, flerbruk og vern i forhold til berørte private og offentlige interesser.

Området dekkes stort sett bare av eldre reguleringsplaner, og disse omtaler ikke friområdet/ grønnstrukturen i vesentlig grad. Hele området er regulert til friområde og park/ grønnstruktur, som er samme formål. Hovedsakelig er området regulert i plan 556 *Kristianlyst* og en del av *Sommerø* og *Mariero*, vedtatt 1969, og plan 631 *Hetland sørmarkveien*, ukjent vedtaksår. Noen mindre områder i nord og sør-vest er regulert i andre planer.

Område for offentlige bygninger

Undervisning

Park/
grønnstruktur

Friområde

Område for særskilt angitt almenntilleggsformål/ Almenntilleggsformål/ Almenntilleggsformål

Renovasjons-
anlegg

Område for
industri og lager

Område for boliger
med tilhørende
anlegg

4. 3 Historie

Vannassen er det folkelige navnet på Vannverkstjernet, og var opprinnelig et lite tjern mellom Auglend, Blidensol og Sandvik på høyden ovenfor Hillevåg. Vann fra tjernet ble for mange år tilbake brukt til å male korn av bonden på Sandvik gård. I 1915 kjøpte Hetland kommune tjernet for å forsyne den sørlige delen av Hillevåg med drikkevann, og fra 1919 ble tjernet demmet noe opp. Med et areal på 23 dekar og største dybde på 3 m, rommet det nye vannmagasinet 50.000 m³. Etter hvert viste Vannverket seg å være underdimensjonert for en økende befolkning, samtidig som vannet smakte dårlig, og ble derfor nedlagt etter få år. Vanntilførselen fra vannverket gikk via betongkummer som fortsatt er synlige. Damvollene er også tydelige landskapsformer i området i dag.

Vannassen gikk fra å være en drikkevannskilde til å bli et kjærkommet friområde og en rekreasjonssperle for lokalbefolkningen, med variert skog, vann, våtmark og grassletter. På slutten av 80-tallet ble det arrangert «Ta sjansen» i Vannassen, som en tilstelning for bydelen og byen med inspirasjon fra Holmenkollen. I dag brukes området jevnlig til gåtur, joggetur, luftte hunder, lek og som skøytebane om vinteren, når det er mulig.

Tidslinjen viser en gradvis utvikling fra 1960- tallet frem til i dag. Friområdet er tydelig tilplantet mellom 1937 og 1968, og har i dag tette skogsområder.

Vannassen på tidlig 1960- tallet.
Foto: Widerøe/ Stavanger byarkiv

Friområdet har lenge vært et attraktivt møtested.
Foto: Alfred Aase/ Rogalands Avis 1991/ Stavanger Byarkiv

«Ta sjansen» arrangert i Vannassen fra slutten av 1980-tallet til midten av 1990-tallet.
Foto: Lise Bjelland/ Rogalands Avis 1992/ Stavanger Byarkiv

«Ta sjansen» arrangert i Vannassen fra slutten av 1980-tallet til midten av 1990-tallet.
Foto: Lise Bjelland/ Rogalands Avis 1992/ Stavanger Byarkiv

Tidslinje

1937

1968

1999

2010

4. 4 Bruk

Vannassen brukes både til hverdags og til fest, og er blitt et populært nærområde for bydelen.

Lysløypen rundt vannet inviterer til gåturer, joggeturer og sykkelturner i friområdet. Mange alternative turstier koblet mot lysløypen gir igjen nærhet til naturlig og variert skog med fuglekviser og dyreliv i trygge omgivelser. Det er ikke utenkelig å se rådyr i området. Ved vannet finner man ofte knoppsvane, stokkand og sothøne, blant mange andre fuglearter, som stadig vekker mates av både store og små.

Området har lekeplasser med mange fine apparater som står klar til bruk. Samtidig kan den frie leken få sin utfoldelse i skogen med spennende kvister og trær.

Om vinteren kan Vannassen bli en flott skøytebane og en sosial arena for ulike vinterlek. St. Hans feiringen med stort bål og aktiviteter for barna, er likevel den største begivenheten som tar plass ved Vannassen i dag.

Friområdet er også et utmerket område for undervisning og utforsking av plante- og dyreliv. Gausel skole har tatt i bruk Vannassen som uteklasserom med stor suksess.

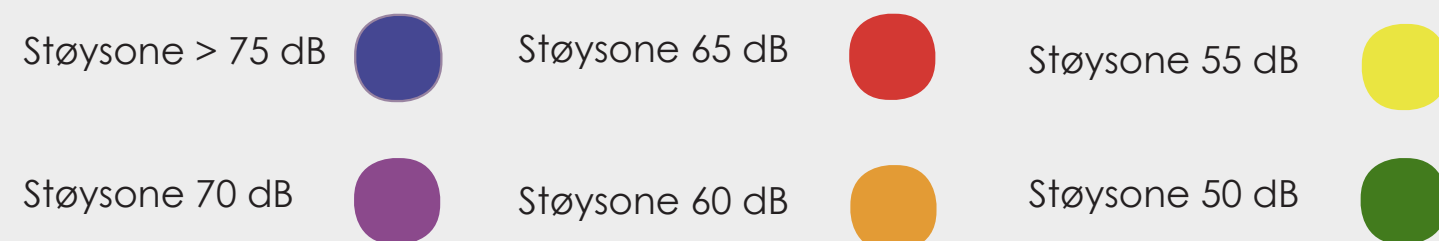
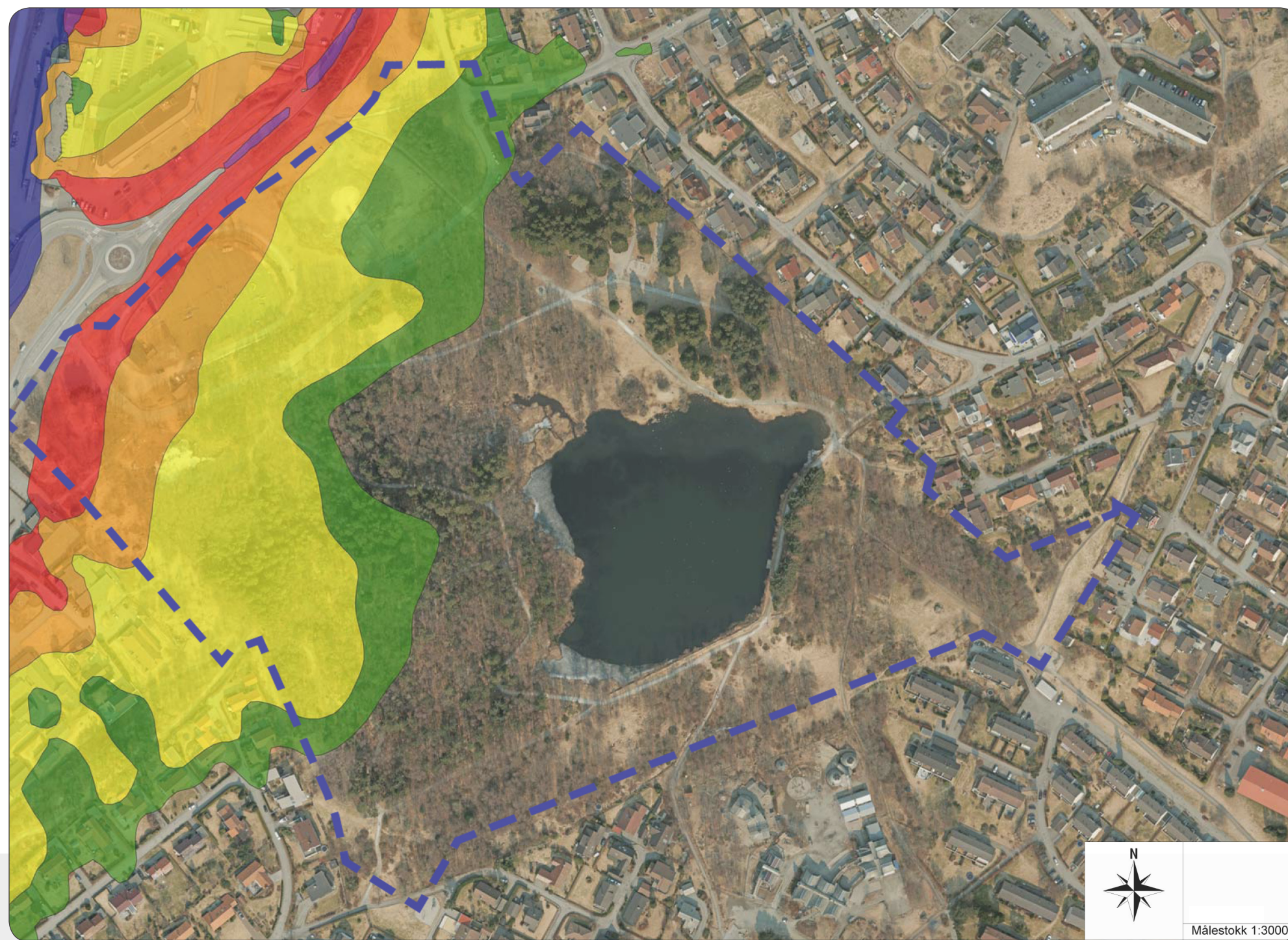

Kartet viser de store bruksområdene innenfor friområdet. Det er to tilrettelagte lekeplasser, og et område i skogen med tydelige tegn på lek. Lekeområdet i skogen har et fint åpent rom med bar bakke og slengtau i trærne. Det er også to akebakker sør-øst i området, samt et plenområde ved vannet som brukes til St. Hans feiring med bål og stor ståhei. For øvrig finner man en agilitybane tilhørende Sør-Rogaland Brukshund Klubb innenfor friområdet, og et inngjerdet område for hundelufting i nord-vest. Hundeluftingsområdet brukes også til å arrangere sirkusforestillinger opp til flere ganger i året.

5.1 Støykart

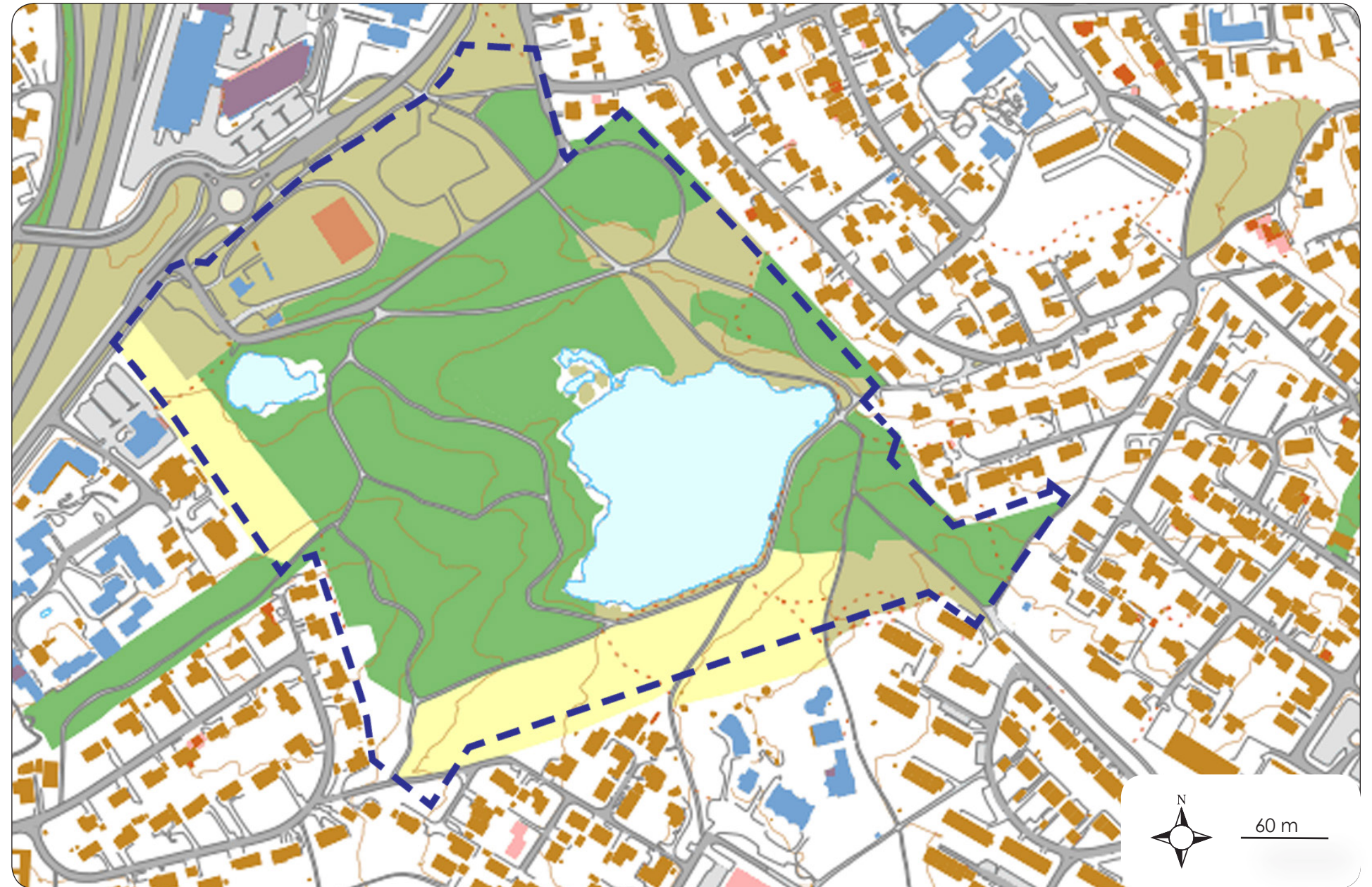
I henhold til Stavanger kommunes "Handlingsplan mot støy 2013- 2018" er Vannassen friområde registrert som et stille område. Kommunen forholder seg til forurensningsforskriftens definisjon av et stille område som er; *avgrensede områder (park, skog, kirkegårder og lignende) med støynivå under 50 dB*. Store deler av friområdet er under 50 dB, mens den nordvestlige delen av området er utsatt for støy fra Europavei 39 (E39), med en støybelastning fra 50 dB - 65 dB.

5. 2 Geologi og markslag

I følge NGU's berggrunnskart består berggrunnen i planområdet av fylitt som er dekket av et sammenhengende morenedekke som for det meste er tynt.

Kartet viser at over 50 % av friområdet innehar skog med særs høy bonitet. Det vil med andre ord si at skogsmarka har høy produksjonsevne. Resterende områder har åpen jorddekket fastmark eller uproduktiv skog.

Åpen jorddekket fastmark

Skog, særs høy bonitet

Uproduktiv skog

5. 3 Klima

Vind

Målinger viser at den dominerende vindretningen om vinteren er fra sørøst, om våren fra sørøst og nordvest og sommer og høst fra nordvest. Vinddataene gir en generell oversikt over de regionale vindforholdene, mens lokalklima for Vannassen kan avvike noe fra disse målingene.

Lokalklima

Største parten av friområdet er dekket med skog som skaper le for de åpne områdene og turveitraséene. Vannet og de åpne områdene i nord-øst og sør-øst ligger derfor i le for vår- og sommervinden, mens hundeluftingsområdet i nord er mer utsatt. Høst- og vintervinden vil antageligvis ha størst påvirkning på de åpne områdene i sør-øst grunnet topografien med et stigende terreng.

De gode og lune oppholdssonene med god tilgang på sol er områdene i nord-øst som ligger i le for vinden og slipper inn sol fra tidlig på dagen til sent på kveld.

Ved planlegging av fremtidige tiltak er det viktig å ta hensyn til lokalklima og ta i bruk vegetasjonen på stedet for å skape le, samtidig som de solfylte områdene tilrettelegges for opphold og som sosial arena. Områder tilrettelagt for fysisk aktivitet kan tåle en plassering i mer vindutsatte områder.

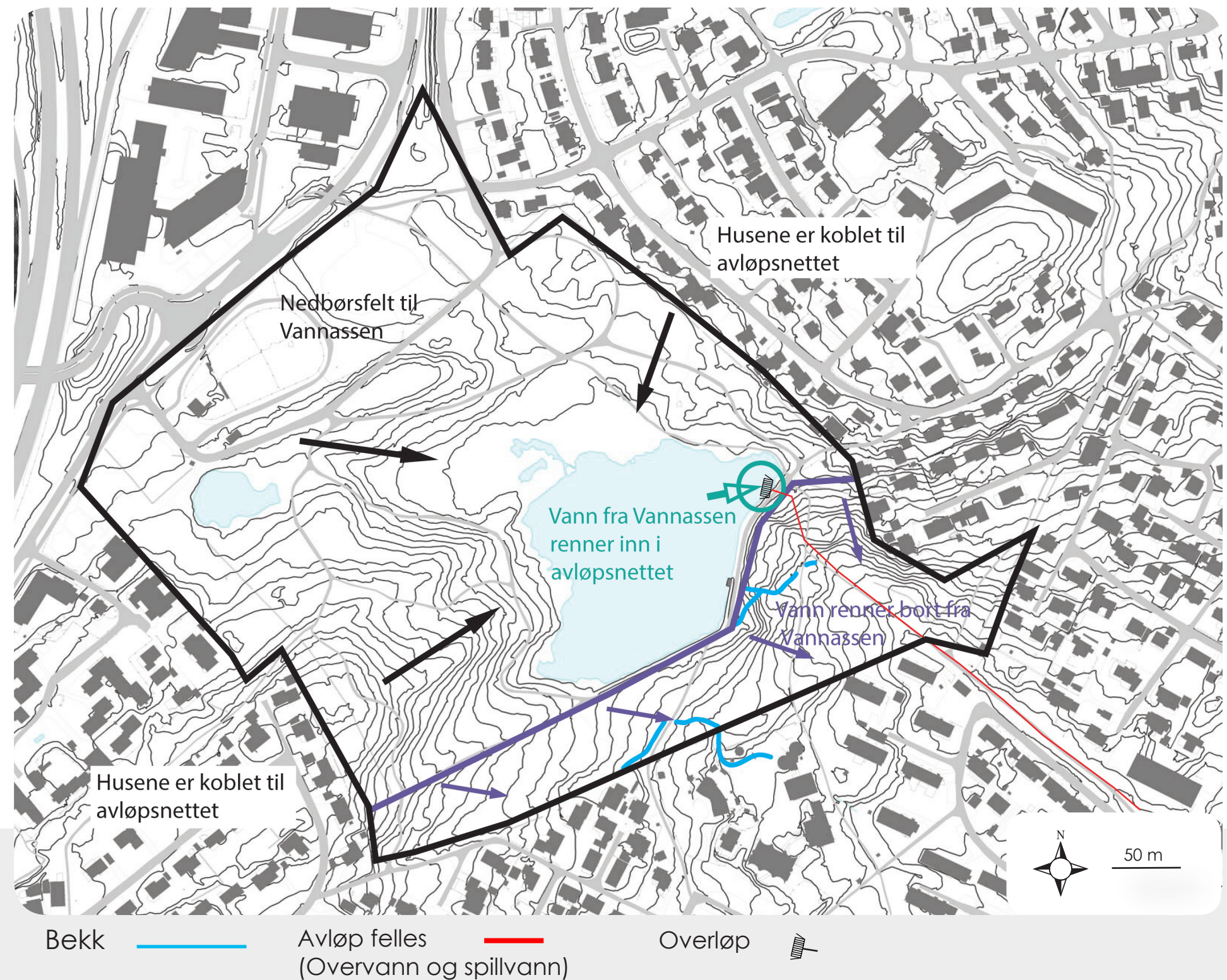

5. 4 Nedbørsfelt og overvann

Nedbørsfelt, også kalt nedslagsfelt eller tilsigsområde, er det landarealet som bidrar med vann til et vassdrag. Vannet samles opp innenfor et geografisk område bestemt av terrengets høydelinjer og topografi og føres ut i bekker og elver som til slutt ender opp i havet. (SNL, 2013)

Vi kan se av kartet at store deler av prosjektområdet har avrenning til Vannassen. Bare i den sør-østlige delen av friområdet "ledes" vannet bort. Når Vannassen tilføres mer vann enn det er dimensjonert for, vil vannet gå i overløp og inn på avløpsnettet. Vannassen tilføres ikke vann fra omkringliggende bebygde områder, overvannet fra disse områdene er koblet på avløpsnettet. Avløpsnettet består av fellesledninger som fører både overvann og spillvann.

Det er tilløp til bekker ut i området i øst og sørøst. Mellom Lille Vannassen og Vannassen er det et fuktdrag med flere dammer som ender i et myr/ sumpområde før vannet når Vannassen.

Overvannsutfordringer

Den store plenen nord for Vannassen (grønn) er dårlig drenert, noe som resulterer i store dammer etter kraftig regn, samt våte overflater i lange perioder etterpå. Det samme skjer med plenen som ligger ved andre siden av veien (blå). Dårlig infiltrasjon gjør at mye vann blir stående og hindrer rask opptørking.

Tilslutt med vann langs turveien (rød) eroderer og graver med seg grus til veidekket ødelegges. For noen kan dette være et stort hinder, så vel som at vedlikeholdet blir kostnadsmessig fordyrende.

5. 5 Tilgjengelighet
- turveier/ adkomst

Frrområdet har flere turveitrasèer med mulighet for større og mindre rundturer, hvor den lengste sammenhengende runden er på 1, 2 km. Tråkkstier knytter sammen deler av turnettet, som igjen knytter seg opp mot Vassåsveien og Fv 393 med bussholdeplass i umiddelbar nærhet. Vassåsveien er en asfaltert tidligere kjørevei som nå er stengt for gjennomkjøring og tilrettelagt for gående. Turveinettet har flere adkomster fra omkringliggende boligbebyggelse.

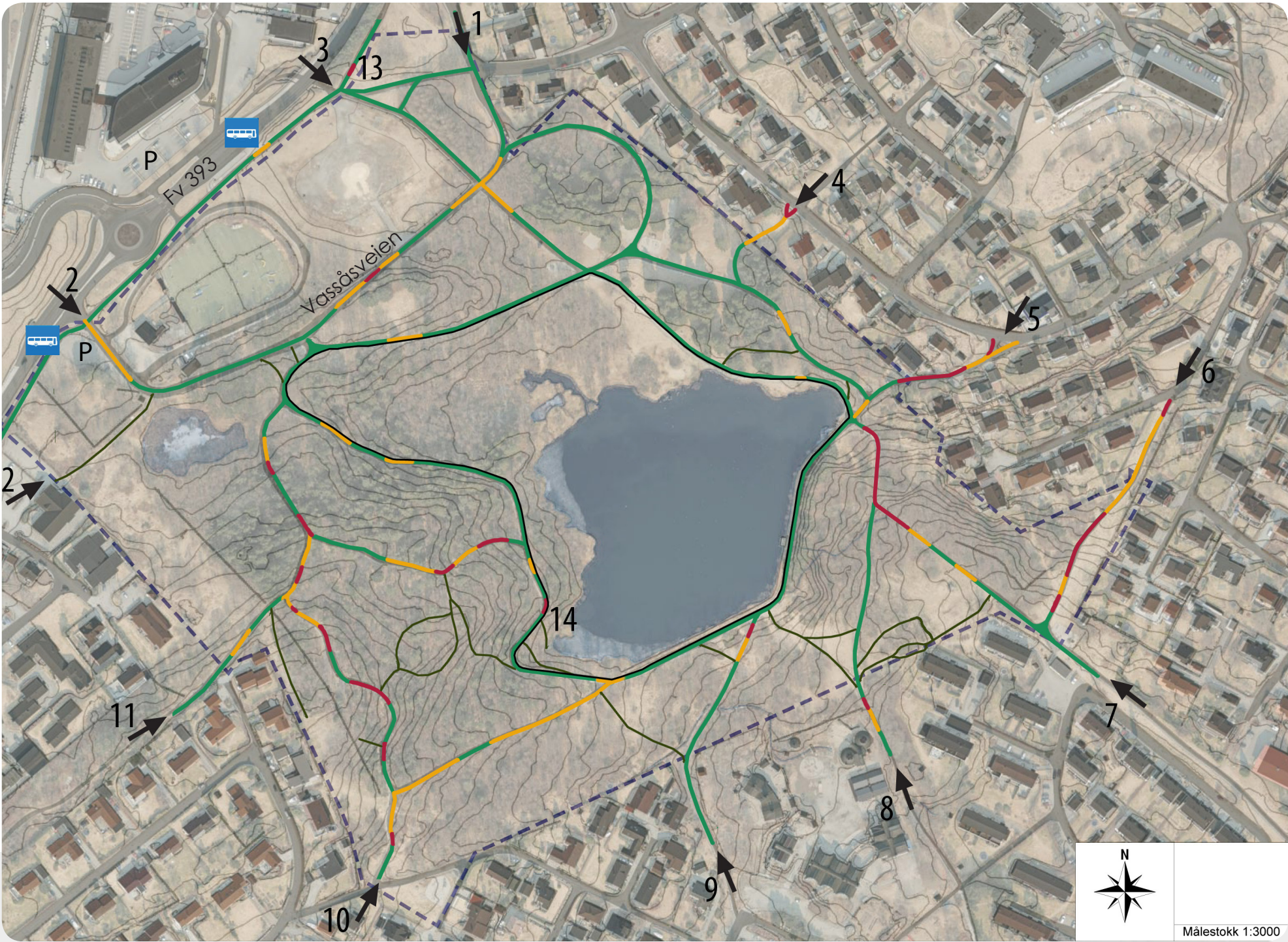
Det er tilgang til tilrettelagt parkering innenfor frrområdet ved vestenden av Vassåsveien, samt kveldsparkering i næringsområdet på andre siden av fylkesvei 393.

Stigningsforholdene på turveiene viser at størsteparten av turveinettet er universelt utformet med en stigning på 1: 20 eller slakere. I følge *Norm for utomhusanlegg på Jæren* er det likevel akseptert med en stigning på maks 1: 10. Det vil med andre ord si at alle de gule strekningene med stigning mellom 1: 20 og 1: 12 er aksepterte i forhold til bruk av rullestol. Innenfor røde strekninger, vil partier med stigning på maks 1: 10 også være akseptable.

Kommunedelplan for universell utforming 2014-2029 har som mål at friareal skal utformes mest mulig tilgjengelig for alle, ved å gjennomføre tiltak som gir universelt utformet turveier og frrområder. Planen viser også til klimaforandringene som gjør turveiene mer utsatt for utvasking, og hvor det nevnes at turveiene ikke vil være universelt utformet hvis dekket ofte blir skylt bort.

Tallene henvises til på side 19.

FORBINDELSER MOT NÆRLIGGENDE GRØNNSTRUKTUR

Turvei-Stigning 1:20 eller slakere

Turvei-Stigning 1:20 - 1:12

Turvei-Stigning 1:12 eller brattere

Sti

Hovedturveitrasè

Adkomstveier

Tilgjengelig parkeringsareal (hele eller deler av dagen)

Adkomst inn i området

Det er adkomst inn til Vannassen fra flere retninger. Hovedadkomstene er fra nord (3) og øst (5, 6, 7 og 8), i tillegg er det flere andre adkomster.

- 1 • Adkomst 1 og 2 var i utgangspunktet kjørevei, men er nå stengt og kan med fordel anvendes som en enkel adgang til friområdet.
- 2
- 3 • Adkomst 3 er den inngangen som knytter seg til gang- og sykkelveinettet og til Sørmarka. Inngangen bør skiltes for å invitere til bruk av Vannassen. Adkomsten kan være vanskelig å finne, samtidig med at undergangen er bratt og vanskeliggjør bruk for alle.

Adkomst 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11 og 12 er bi-innganger som knytter seg til boligfelt og bebyggelse.

- 4 • Adkomsten er ikke universelt utformet med en bratt trapp som møter en ujevn grusvei. Adkomsten er en av rutene beboerne på Blidensol sykehjem ofte bruker, samt en alternativ rute for Bergåstjern sykehjem.
- 5 • Inngangspartiet er bratt, og ikke universelt utformet. Veien ender ved et veikryss hvor dekket er en sammensetning av asfalt og grus. Dette gjør adkomsten lite tilgjengelig, da vi også vet at den ofte brukes av Blidensol sykehjem.
- 6 • Adkomst 6 er en lang og bratt bakke, men har en fin tilknytning til friområdet for beboerne i den østlige delen og kobler seg på adkomst 7, sammen med adkomst 8. De tre adkomstene flettes til slutt sammen mot Vannassen og møtes i en særdeles bratt asfaltert bakke med stigning brattere enn 1:12 (se kart på forrige side).
- 7
- 8
- 9 • Inngang 9 har slake stigningsforhold store deler av strekket, men avsluttes med en brattere stigning mot hoved traséen.
- 10 • Inngang 10 har et bratt parti ved midten av traséen.
- 11 • Adkomst 11 har et relativt slakt terreng, men kobler seg på turveinettet som har flest bratte stigninger, og er derfor ikke universelt utformet.

- 12 • Stien ved inngang 12 kobler seg direkte til Jehovas vitners lokaler. Stien er smal og gjengrodd.
- 13 • Gang- og sykkelvei i nord har en særdeles bratt adkomst, mens alternative innganger (1 og 2) er lettere tilgjengelig.
- 14 • Langs hovedtraséen finnes bare en enkelt strekning med stigning brattere enn 1: 12. Det vil si, bare ett sted der bakken ikke er universelt utformet.

Det er ytre ønske om bedre tilgjengelighet, og brukere viser til uheldige hendelser på veien ned til Vannassen. Det bør derfor ses nærmere på passasjen mellom sykehjemmene og adkomstene til Vannassen, og sørge for at gang- og sykkelveier er tilgjengelige og trygge.

5. 6 Rom, kvaliteter og terreng

Frrområdet består av ett stort landskapsrom og 8 mindre landskapsrom. Det store landskapsrommet omfatter i hovedsak Vannassen og det tilhørende åpne landskapet rundt. Øvrige rom er åpne flater omkranset av vegetative vegger, eller andre elementer som gir en omkransende følelse (eksempelvis hundeluftingsområdet med vegetasjon og gjerde som omslutter rommet).

Merkverdige steiner av fyllitt finnes spredt rundt i frrområdet og gir en fin tilleggskvalitet til områdets vegetative omgivelser. Andre kvaliteter på stedet er vann og myrområder, solitærtrær med særpreg og annen vegetasjon.

Skulpturene i områdets østre del (6) er også en kvalitet. Disse er laget av Indulis Ranka, Latvias fremste, nålevende billedhugger, og eies av Berit og Dick Andersson. Skulpturene "Parafrase over mitt folks sang", "Ømhet", "Månestråle" og "Ild og vann" er henholdsvis lagd i bergartene larvikitt og granitt, fra årene 1987 til 1993.

Terrenget heller nedover mot sør-øst, og har en del kupert terreng i sør-vest. Noen slake partier forekommer nord for vannet og nord-vest i området ved riksveien.

Tallene på kartet angir steder hvor kvaliteter er beskrevet på neste side.

1

Spennende rom mellom stammene

5

Nærhet til vann og mating av fugler

9

Sitteplass i rolige omgivelser, med vakker utsikt

21

2

Flerstammet Bjørketre og stor stein deler inn rom og skaper en begivenhetsrik turvei

6

Steinskulpturer av Indulis Ranka ved Eikåsveien

10

Stor stein med interessant sprekke

3

Stor stein som er romskapende

7

Asketrær skaper spennende buegang

11

Merkverdig stein og rom for fri lek i skogen

4

Oppholdssted for fugler

8

Nøkkeroser med stor pryddverdi

12

Oversikt over Little Vannassen og spesielt kløyvet stein

5. 7 Vegetasjon

Skogens alder i friområdet spenner fra 0 til 80 år, men de fleste bestandene er yngre enn 60 år. Deler av friområdet er opparbeidet med parkpreg.

Med årene har trærne utviklet seg til kompakt skog som omkranser Vannassen, og skaper et rekreasjonsområde med spennende turmuligheter.

Løvskogen har størst utfoldelse, mens det stedvis forekommer barskog og blandingsskog. I løvskogen finner man hassel, eik, bjørk, lønn, osp og rogn jevnt gjennom området. Blandingsskogen består stort sett av bjørk og furu, og barskogen består av tilplantet gran (sitkagran) i den nord- østlige delen og furu i vest. Noen åpne områder forekommer, da ofte med klippet plen eller slåttemark.

Det er markert seks solitærtrær i området. Trærne anses som viktige i forhold til de visuelle kvalitetene som tilføres stedet, samt de romskapende verdiene. Solitærtrærne er eik, ask og bjørk.

Solitærtrær - Bjørk

Barskog

Løvskog

Blandingsskog

Viktige solitærtrær

1. Området består av store frittstående gran, men det er også en platanlønn. Busksjiktet består stort sett av hagebusker og unge platanlønn. Feltsjikt består av plen.

2. Her er det tette grupper med gran. Undervegetasjonen består av svarthyll, eføy, kristtorn og bringebær. Området har viktig for fuglene.

3. Little Vannassen betegnes som en grunn dam med en brei sone med helofyttsump som domineres av flakestarr og en god del myrhatt. I selve dammen forekommer vrangblærerot, mens dammen omkranses av bjørk, platanlønn, selje, furu og pil.

4. Her er det åpen skog med grasdekket mark. Det er mye bjørk, men også enkelte eik. Skogen bør tynnes slik at eikene står igjen i en lysåpen skog/ mosaikk.

5. Området har høyvokst skog av gran, platanlønn, bergfuru, furu, og bjørk. Stedvis dominerer bjørk. Feltsjiktet består av geittelg, skogburkne og rød jonsokblom og på andre steder er det blåbær og blåtopp. Mot dammen finnes andre arter som bringerbær, stikkelsbær, krisstorn, berberis og den sjeldne bjørnebærarten *Rubus ser. glandulosi*.

6. Her er området stedvis furudominert, grandominert og bjørkdominert. Det forekommer en del yngre kristtorn, rogn, bulkemispel og barlind. Noen steder står det enkelte eiker med en diameter på 10 cm, også her bør eikene nærtstående vegetasjon fjernes slik at eika får utvikle seg. Feltvegetasjonen er stedvis geittelg og blåtopp/blåbær.

Fuktdraget som går gjennom området er viktig for det lokale fuglelivet.

7. Dette området har noen gamle store platanlønn hvor ett er leveområde for grå punktlav som bør bevares. Det er også en del bøk og eik her som bør fremheves og bevares.

8. Ask, eik, bjørk og rogn forekommer her i blanding. Det er også noen fine hasselbusker. Feltsjiktet er noe utskygget.

9. Den østre delen av friområdet består av platanlønn, selje, bjørk og rogn, med mye småask i bunn. Det ble registrert kristtorn og ulike arter mispel i busksjiktet.

10. Den rødlistede skafftevejblomen vokser i Vannassen.

11. Myr/ helofyttsumpområdet har vegetasjon som består av blåtopp, pors, ørevier, enkelte småtrær av bjørk og starrdominans mot vannkanten.

12. Dette området består av beitemark i gjengroing. I feltsjiktet ble det registrert kystgriseøre, engkransmose, bjørnemose, engkvein, småsyre, lyssiv, smyle og englodnegras. Med ulik tetthet står unge trær av bjørk, platanlønn og selje, i tillegg til flere kratt med bringebær.

Denne vegetasjonsinformasjonen er hentet fra naturmangfoldsrapporten gjennomført av Ecofact.

Little Vannassen

5. 7. 1 Siktlinjer
- Vannassen og Lifjell

De grønne pilene viser punktvis hvor det er god sikt over Vannassen og Litle Vannassen. Ved Vannassen ser man at store deler av området i nord, øst og sør gir brukerne god sikt og tilgang til vannet, mens turveiene i vest leder brukerne bort fra vannet og inn i skogen. Nord-vest i området kan man fra turveien i skogen og Vassåsveien få et glimt av Litle Vannassen.

De to mulige siktlinjene til Lifjell er mer eller mindre gjengrodd i dag, og vil ved en eventuell reetablering ha behov for omfattende skjøtsel. Nåværende siktlinje vil kreve minst ressurser.

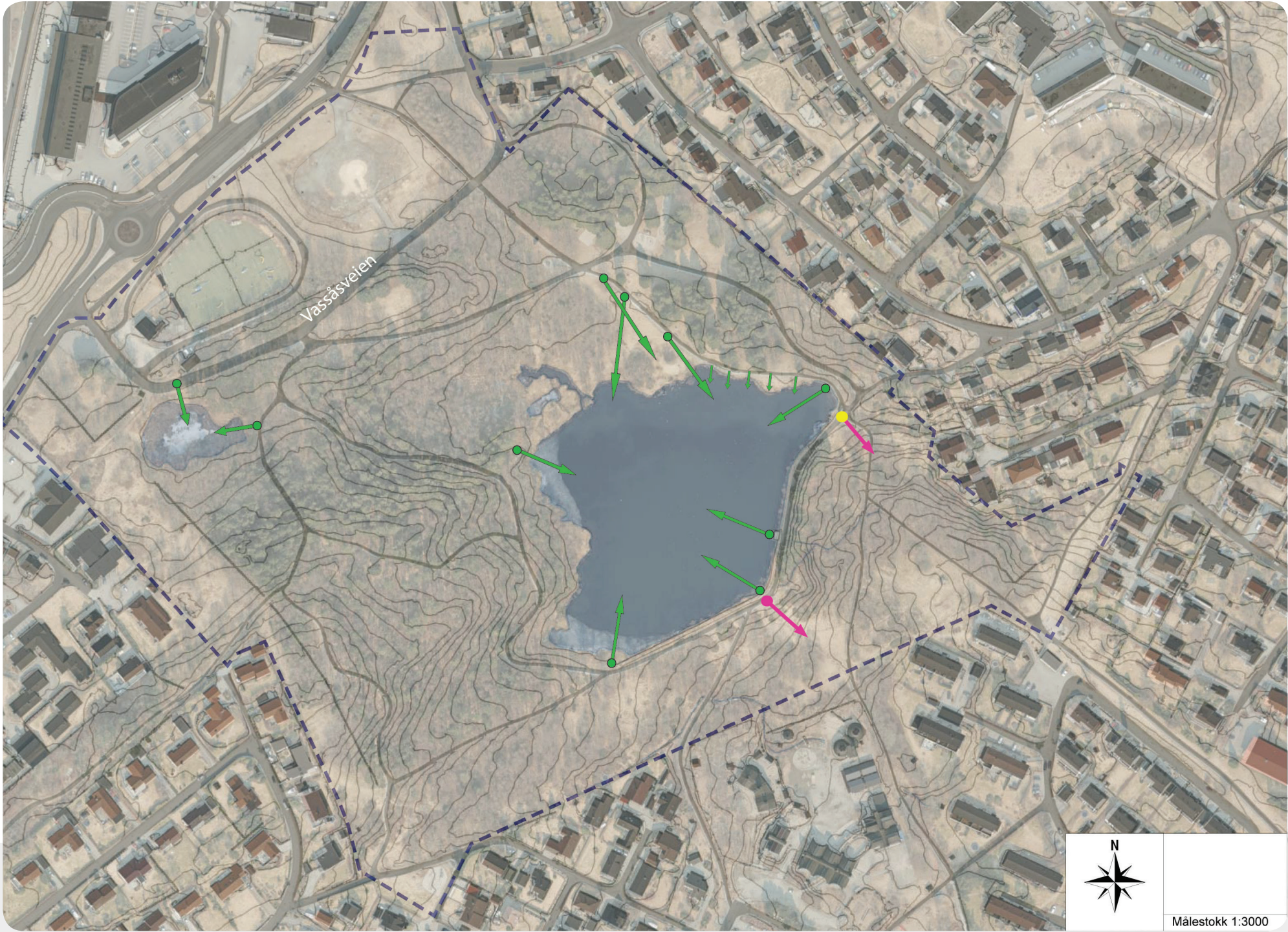
1980- tallet

Ukjent fotograf, Stavanger kommune

2014

Bildene ovenfor viser foto tatt på omlag 1980-tallet og 2014. Utsikten mot Lifjell har tydelig endret seg som følge av stor tilvekst av vegetasjon.

Siktlinje til vann

Tidligere siktlinje til Lifjell (1980- tallet)

Nåværende siktlinje til Lifjell

5. 8 Naturmangfold

5. 8. 1 Vilt og funksjonsområder

Naturmangfoldsregistreringen er gjennomført av Ecofact, 2014, i løpet av sensommer og høst. Feltarbeidet er supplert med innsamling av eksisterende opplysninger fra offentlige databaser (Naturbase, Artsdatabanken) og samtaler med ressurspersoner.

De største verdiene i planområdet knytter seg til vannforekomstene, og er i hovedsak sjeldne og rødlistede arter, både innen flora og fauna.

Se naturmangfoldrapporten for full utredning.

VILT OG FUNKSJONSOMRÅDER

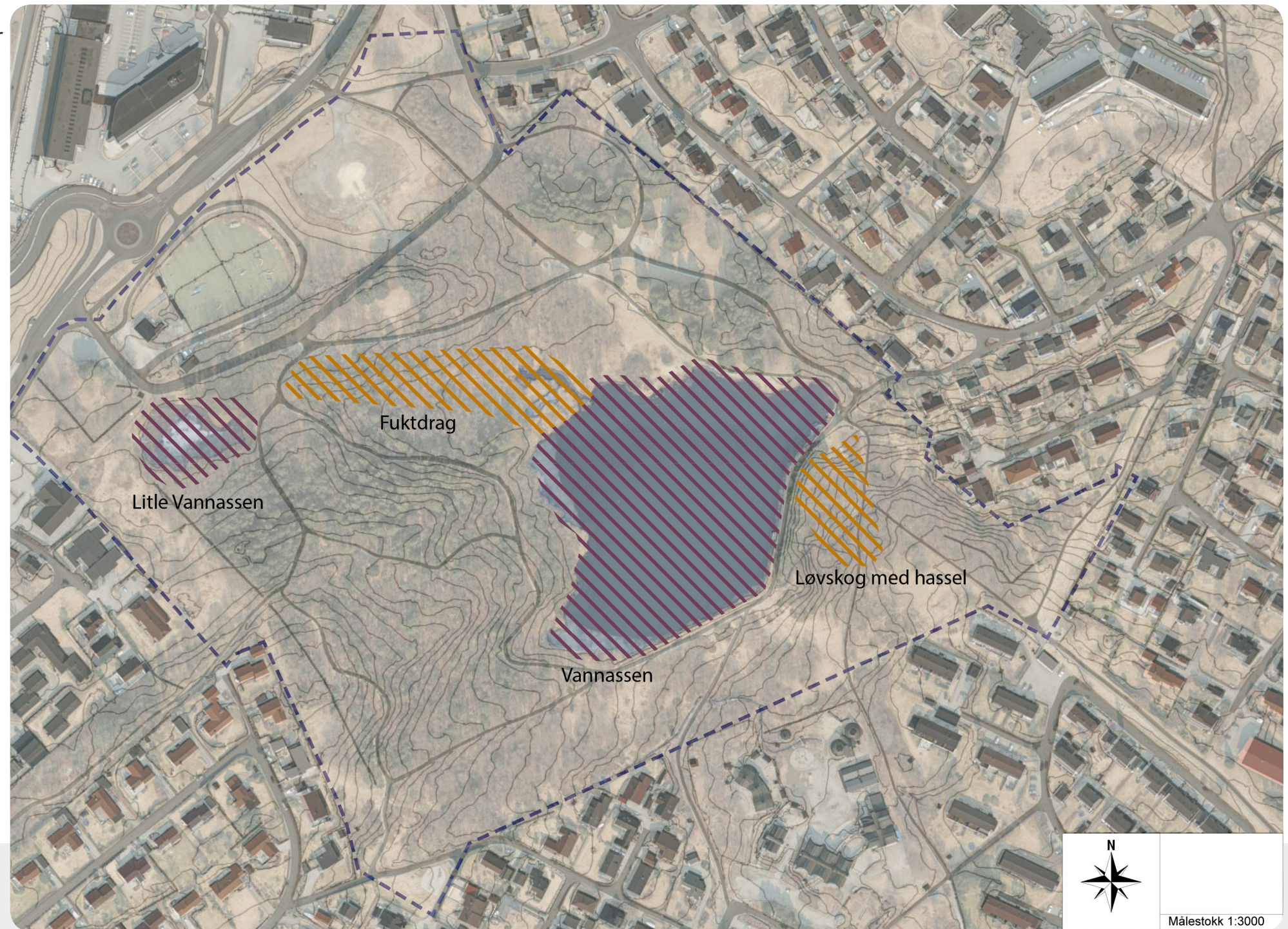
Totalt 23 arter ble registrert. Spurvefugler dominerte fuglelivet i planområdet, men i direkte tilknytning Vannassen var det en del ande- og måkefugl. Kun vanlig forekommende arter for distriktet ble registrert. Tallrike og vanlige arter omfatter svarttrost, gransanger, rødstrupe, gjerdesmett, pilfink, gråspurv, ringdue, blåmeis og kjøttmeis. Fiskemåke, hettemåke, stokkand og knoppsvane var vanligst ved vannet. Artsutvalget innenfor området er ikke spesielt, og vurderes som representativt for distriktet. Vannassen er ikke undersøkt for fisk gjennom denne rapporten, men det skal ha vært satt ut ørret og sik av privatpersoner tidligere.

Kartleggingen viser viktige viltområder innen planområdet.

Både Little Vannassen og Vannassen er klassifisert som viltområder med middels verdi; Little Vannassen på grunn av hekkende sivhøne og yngleområde for småsalamander, Vannassen på grunn av hekkende sivhøne, lokalt viktig fødesøkings-/ rasteområde for ande- og vadefugl og jaktområde for flaggermus.

Det er ikke registrert noen viktige funksjonsområder for fugl, bortsett fra hekkeområde for rødlistet sivhøne. Det nevnes likevel to områder med litt høyere verdi for fugl enn ellers i området (lokal viltverdi for planområdet); Fuktdraget gjennom skogen er viktig for fugl og må beholdes som et "vilt" område. Løvskog med hassel sørøst i området er også viktig for fugl og må ikke parkifiseres.

Viktige funksjonsområder for vilt lokaliseres både til Little Vannassen og Vannassen. Little Vannassen på grunn av at tjernet er yngleområde for både småslamander og

sivhønen. Gjengroing av tjernet nevnes som en mulig trussel. Vannassen verdivurderes også som et viktig yngleområde for sivhønen. Mink og rotter kan være en trussel for dette funksjonsområdet.

Når det gjelder pattedyr er det registrert flaggermus og rådyr. Området vurderes som lokalt viktig for flaggermus. Av mindre pattedyr forekommer også ekorn, smånagere og piggsvin.

Middels viltverdi

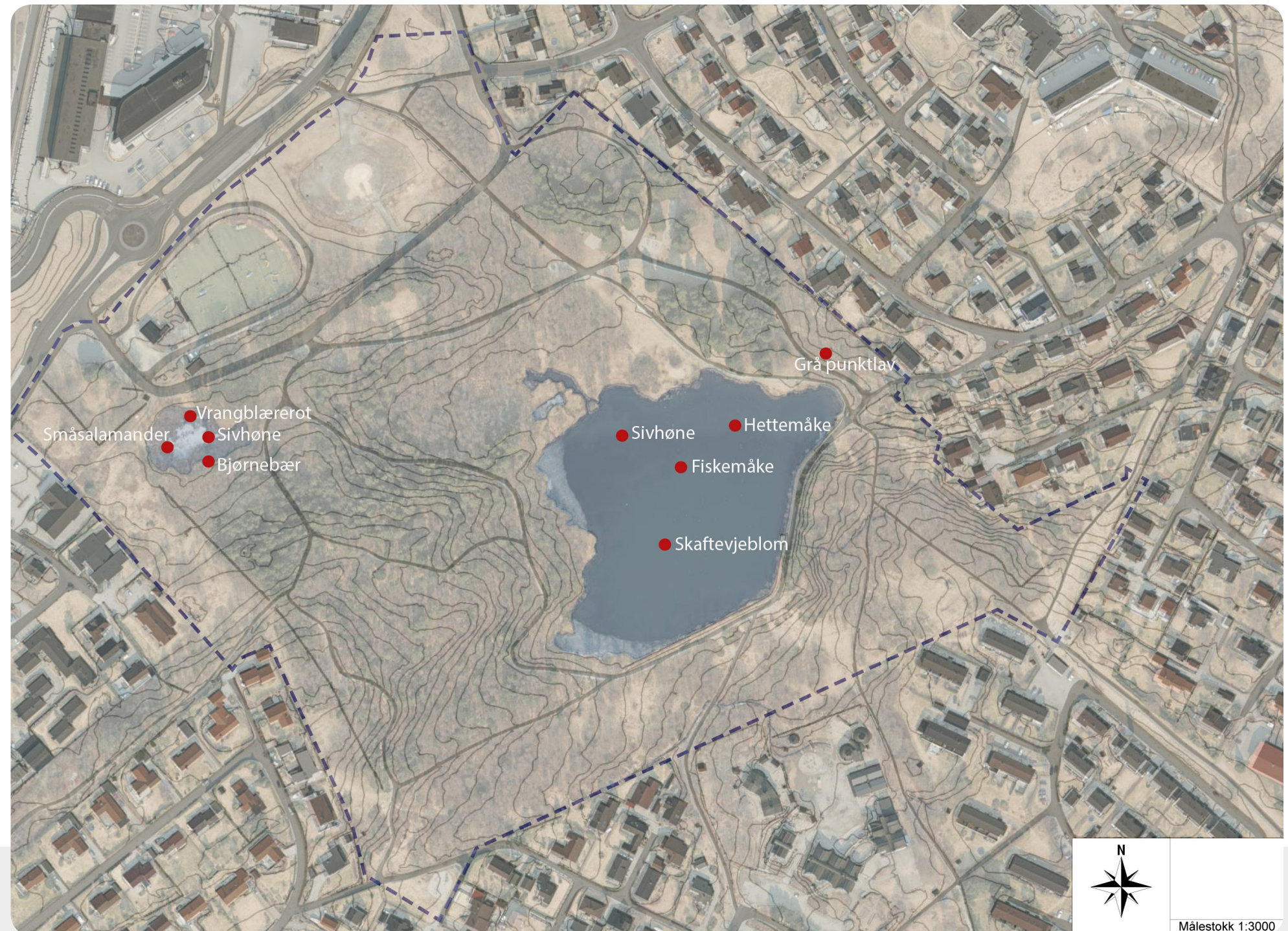
Lokal viltverdi for planområdet

5. 8. 2 Rødlistearter

Det er registrert i alt 13 rødlistede arter i tilknytning til planområdet. Av disse kan spesielt grå punktlav (EN) en sjelden bjørnebærsort (ikke vurdert av rødlista), skaftevjeblom (NT), vrangblærerot (VU), småsalamander (NT) og hekkende sivhøne (NT) trekkes frem. (EN- sterk truet, NT- nær truet og VU- sårbar). Andre er fugler som ikke er konstatert hekkende her, og som enten bruker området til næringssøk, raster tilfeldig i området eller er registrert ved enkelttilfeller for mange år siden. Leveområder for rødlistarter i kategori EN har stor verdi, leveområder for VU og NT har middels verdi.

Registreringer av bofaste rødlistearter er vist på kartet, samt listet i tabellen på neste side.

Ved Litle Vannassen er verdien knyttet til at det er en intakt dam med fire registrerte rødlistearter (vrangblærerot, sivhøne, småsalamander og en sjelden art bjørnebær). Vannassen har også fire registrerte rødlistarter i tilknytning til vannet(skaftevjeblom, sivhøne, fiskemåke og hettemåke). Grå punkt lav finnes i skogen nord-øst for Vannassen.

Registrerte rødlistearter

Karplanter

Skaftvejblom

Vrangblærerot

Ask

Bjørnebær

Amfibier

Småsalamander

Lav

Grå punktlav

Fugl

Tårnseiler

Hettemåke

Fiskemåke

Sivhøne

Tyrkerdue

Stær

Vurderinger og effekter

Det er registrert mange sjeldne og rødlistede arter innenfor planområdet, som det er viktig å bevare og være oppmerksom på. For Vannassen er det viktig at det ikke blir lagt til rette for mer menneskelig aktivitet på nordvestsiden og vestsiden slik at fuglelivet forstyrres minst mulig. Det samme gjelder for Litle Vannassen; det må ikke legges til rette for økt aktivitet ned mot dammen. Her er det også viktig at vannspeilet holder en viss størrelse og ikke gror igjen. Områdene rundt bør holdes inngrepsfrie (minst 50 meter). Store trær som eventuelt tas ut kan med fordel legges ut for å råtne. Trærne gir skjul og gode dagplasser for salamanderne.

Platanlønn i nordøst hvor den sterkt truede grå punktlaven vokser må ikke fjernes. Yngre platanlønn som omkranser eik kan derimot tas ut for å fremheve eikene som gir grunnlag for stort biologisk mangfold.

Den sjeldne bjørnebærarten Rubus ser. glandulosi ved Litle Vannassen må ikke fjernes.

Fuktdraget i nordvest er et viktig område for fuglene. Her bør det plantes inn grupper med stedegne buskvekster, i tillegg kan en plante inn svartor og vierbusker og på sikt fjerne granene for å øke områdets verdi. Her bør man ikke invitere til økt menneskelig aktivitet, men heller legge til rette for mer fuglesang og økt opplevelsesverdi for brukerne. Rådyr vil også dra nytte av et slikt skogsområde.

Mosaikkområdene i sør kan med fordel lages om til eng for å få inn flere blomsterplanter og legge tilrette for insekter som humler, bier og sommerfugler.

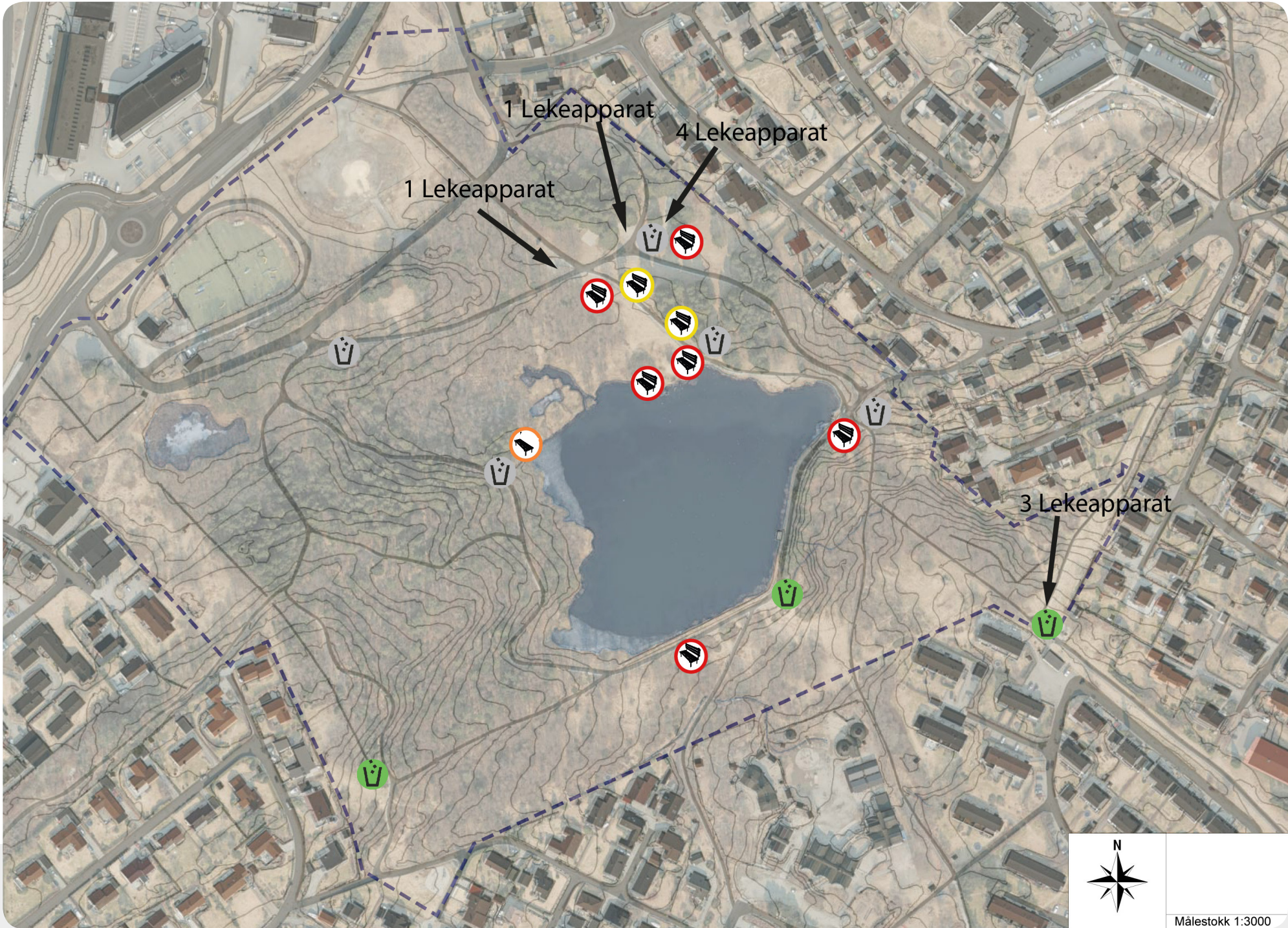
Norsk navn	Vitenskapelig navn	Rødlistestatus
Grå punktlav	Punctelia subrudecta	EN – sterk truet
Bjørnebær	Rubus ser. glandulosi	Ikke vurdert men vil tilfredsstille kravene
Vrangblærerot	Utricularia australis	VU - sårbar
Skaftvejblom	Elatine hexandra	NT – nær truet
Ask	Fraxinus excelsior	NT – nær truet
Tyrkerdue	Streptopelia decaocto	VU - sårbar
Sivhøne	Gallinula chloropus	NT – nær truet
Toppdykker	Podiceps cristatus	NT – nær truet
Fiskemåke	Larus canis	NT – nær truet
Hettemåke	Chroicocephalus ridibundus	NT – nær truet
Stær	Sturnus vulgaris	NT – nær truet
Tårnseiler	Apus apus	NT – nær truet
Småsalamander	Triturus vulgaris	NT – nær truet

5. 9 Møblering og utstyr

Friområdet har god dekning av avfallsbeholdere. To ulike beholdere er tatt i bruk; en grå og en grønn. De grønne beholderene er i mindretall og finnes bare sør i området.

Benkene er stort sett konsentrert ved lekeplassen og plenområdet i nord. Bare noen få hvilebenker forekommer langs hovedtraséen.

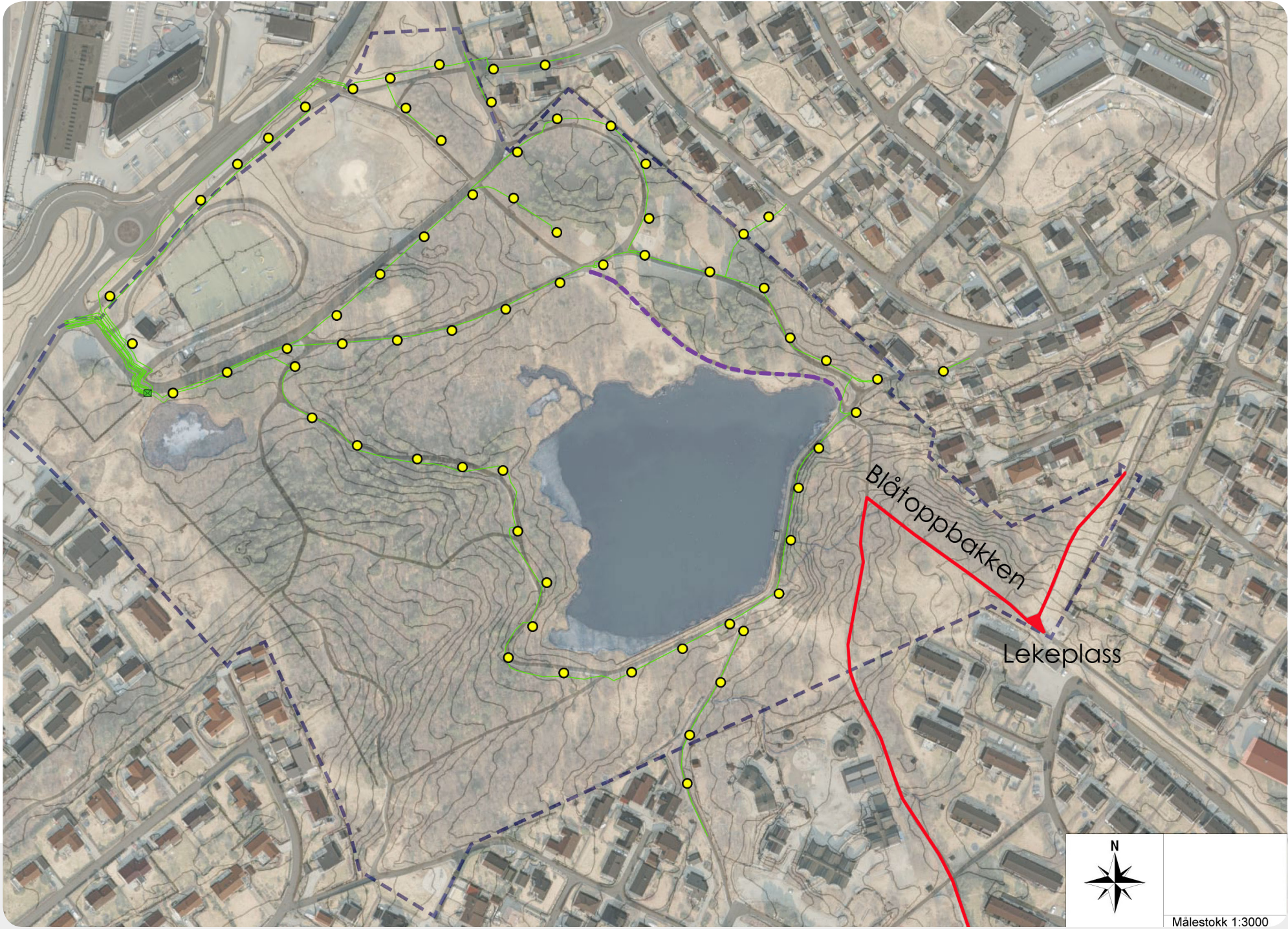

Grå avfallsbeholder		Grønn avfallsbeholder			
Gammel trebenk		Gammel trebenk uten ryggstøtte		Ny trebenk	

5. 10 Belysning

Friområdet er godt belyst i nord og langs store deler av hovedtraséen, mens øvrige turveier mangler belysning. Bare ett strekk av hovedtraséen mangler belysning nord-øst for Vannassen.

Henvendelser fra naboer er registrert med ønsker om belysning av Blåtoppbakken som akebakke og skolevei, samt lekeplassen og tilhørende turveier i området. Skoleveien oppleves utrygg for barna om vinteren, og mørket begrenser bruken av lekeplass og akebakke.

Eksisterende belysning

Manglende belysning av hovedtrasè

Ønsket belysning

6 DISPOSISJONSPLAN

30

6.1 Innledning

Disposisjonsplanen er utarbeidet med bakgrunn i registreringer og analyse, samt innspill fra brukermedvirkningen. Hovedfokus er tilrettelegging for rekreasjon og aktivitet samtidig som områdets naturkvaliteter skal ivaretas på best mulig måte.

I første del av kapittelet er det gjort en vurdering av området som helhet og det er foreslått hvor aktivitet bør konsentreres, hvor stillesoner kan etableres og tiltak som kan gjøre området mer attraktivt og brukervennlig. Videre er vann som element og vannkvalitet vurdert.

Det er også foreslått hva som vil være viktige skjøtselstiltak for å ivareta områdets kvaliteter, ikke minst det biologiske mangfoldet.

Kapittelet avsluttes med forslag til tiltak som en mener er nødvendige for videre utvikling av området.

6. 2 Disposisjonsplan

- Aktivitet
- Lek
- Sittegruppe
(bord og benker)
- Avfallsbeholder
- Hvilebenk
- Informasjonsskilt
- St. Hans- bål
- Piknikområde
- Parkering

AKTIVITET

Nye aktiviteter knyttes hovedsakelig til eksisterende aktivitetssone, men det er også ønskelig å skape et område for lek og kreativ utfoldelse ved tidligere kjørevei, Vassåsveien, som i dag er en inaktiv asfaltflate. Inspirasjon er hentet fra prosjekter som Cleanosol har gjennomført i Danmark (se inspirasjonsbilde under). Det er også aktuelt å bruke den asfalterte flaten til et inkluderende kunstprosjekt for barna i området, for å skape tilhørighet og tilføre området spennende former og farger.

STILLEOMRÅDER

I tillegg til å skape nye aktivitetssområder er det viktig å utnytte og fremheve de kvalitetene som allerede er tilgjengelige. Det bør derfor tilrettelegges for stilleområder. I planen er det foreslått to områder. Begge stilleområdene har behov for sittegrupper slik at de kan fungere som et oppholdssted, hvor naturopplevelsen er i fokus. Stilleområdet i øst bør også omfatte skulpturparken, slik at det blir kontakt mellom sittegruppe og skulpturer, og skulpturene på den måten oppleves mer tilgjengelig enn de gjør i dag.

OPPGRADERING AV PLEN

Det er ønskelig å drenere den store plenen som grenser til vannet, slik at det kan bli et mer bruksvennlig område med mulighet for piknik og annet opphold. Drenering vil også gi en mer slitesterk plen med tanke på folksomme arrangement som St. Hans.

INFORMASJONSSKILT

Området bør utstyres med informasjonstavler og skilt. Det er foreslått tre informasjonstavler i området, ved hovedadkomstene i nord og øst, samt sentralt i området.

Her er det ønskelig med opplysninger om historie, natur, fasiliteter, bruksmuligheter og annen relevant informasjon. Naturstiplakater med opplysninger om spesielle planter og dyr er også aktuelt.

NYE STIER MED BARK

Stier av bark er et ønskelig tiltak for eldre. Dekket er mykt og vil bidra til stabilisering av spesielt ankelmuskulaturen, noe som nærliggende sykehjem viser interesse for. Dette er foreslått etablert nordøst i området hvor stiene vil skape forbindelse mellom de parallelle turveiene nord for vannet.

Det vil være viktig at barkstiene følger spor av eksisterende stier der det er mulig, og at det ikke fjernes mer enn nødvendig av busksjiktet som er oppholdssted for fuglene. Barken skal legges ut på en skånsom måte, og vegetasjon beskæres kun for å oppnå trygg ferdsel.

TURVEIER

Det er ikke aktuelt med flere turveier, men det er behov for forbedringstiltak, da spesielt i krysset øst for vannet, hvor området må dreneres for å unngå utvasking av grus. I tillegg er det store ujevnheter i dekket, som i dag består av asfalt, grus og grunnfjell i dagen.

I tillegg foreslås det å jevne ut stigningsforholdet på en av turveiene i vest. Det vil si å fylle opp dumpen, slik at turveien blir slakere, og på den måten sikre en hovedtrasè som er tilgjengelig for alle (se kartlegging av stigningsforhold side 18).

Det er også behov for grøftetiltak av turvei i vest. Deler av turveien er kraftig utvasket, og har behov for nytt toppdekke, samt tiltak i form av grøfter.

Ujevne dekker og bratte stigningsforhold kan være et stort problem for en del av brukerne av Vannassen, og utbedring vil derfor være et viktig tiltak i forhold til å inkludere alle.

BOM PÅ VASSÅSVEIEN

Asfaltert vei er i dag stengt for gjennomkjøring, men bare innkjørsel i øst stoppes med bom. Det er mange som i dag bruker veien til parkering, og dersom det tilrettelegges for lek langs veien, vil det være hensiktsmessig med bom i vest også. Parkeringsmulighetene i dag må som følge av dette vike for nye aktiviteter, men bommen vil kunne låses opp ved spesielle anledninger, som for eksempel ved sirkusarrangement.

PARKERING

Parkeringsplassen ved agilitybanen anses som tilstrekkelig. Det vil derfor ikke legges opp til mer parkering i friområdet, men det kan vurderes å stramme opp og rydde eksisterende parkeringsareal. Det er tidligere vist til parkeringsmuligheter i næringsområde i nord.

DRENERE FRISLIPPSOMRÅDET

Frislippetsområdet for hunder har i dag store problemer med overvann som ikke infiltrerer ned i grunnen. Dette skaper problemer for frislipp av hunder og sirkusarrangement på området. Per i dag er dette det eneste arealet i området som kan arrangere sirkus. Området bør dreneres og tiltaket bør føres på eget budsjett.

INSPIRASJONSBILDER

Stilleområde, av ukjent fotograf.

Dekoratив oppmerking fra Cleanosol, av ukjent fotograf.

Kunstprosjekt i Karolinelund i Danmark, bilde v/ Malene Dalhaug
Ravnsbæk

Markering av turrunder, av ukjent fotograf.

Informasjonsskilt fra Pildammsparken i Malmø, foto v/ Hilde Blokkum.

Hinderløype fra Fælledparken i København, foto v/ Hilde Blokkum

BENKER

Det er kommet innspill om flere hvilebenker og sittegrupper i friområdet. I planen er det vist forslag til plassering av hvilebenker, hvor plasseringen tar utgangspunkt i eksisterende hvilebenker i nord, og hvor ny benk gjentas med en repeterende avstand på maksimalt 150 meter. Avstanden er hentet fra Kultur- og kirkedepartementets veileder *Tilrettelegging av turveier, løyper og stier, 2008*, og skal sikre tilstrekkelig tilgang av hvilebenker ved turområder.

Området har i dag to nye benker og en rekke gamle benker. Det er ønskelig å skifte ut resterende gamle benker også. Dette er et tiltak som bør gjennomføres for å sikre stabile benker med ryggstøtte og armlen i riktig sitte høyde, samt gi friområdet et estetisk løft. Det er viktig at dekket under benkene er riktig opparbeidet og drenert, slik at vann ikke blir stående i fotsonen. Dette er i dag et problem ved flere benker, og hindrer bruk i en viss grad.

Det er også vist forslag til sittegrupper (benker og bord) ved aktivitetssonen i nord og ved stilleområdene i sør og øst, for å skape flere møtesteder og samlingspunkt. Stilleområdene vil ha fokus på ro, natur og utsikt, mens

det i aktivitetsområdet vil tilrettelegges for den sosiale arena.

Benkene bør plasseres på stedet etter vurdering av terreng og opplevelsesverdi.

AVFALLSBEHOLDERE

Området har enkelte nye grønne beholdere som er visuelt og funksjonelt tilfredsstillende. For å skape et gjennomført helhetsinntrykk er det ønskelig å anvende denne modellen gjennom hele området. Den grønne fargen harmonerer med omgivelsene på en slik måte at møbleringen ikke blir sterkt iøynefallende i naturen, og på den måten unngår beholderne å forstyrre turopplevelsen.

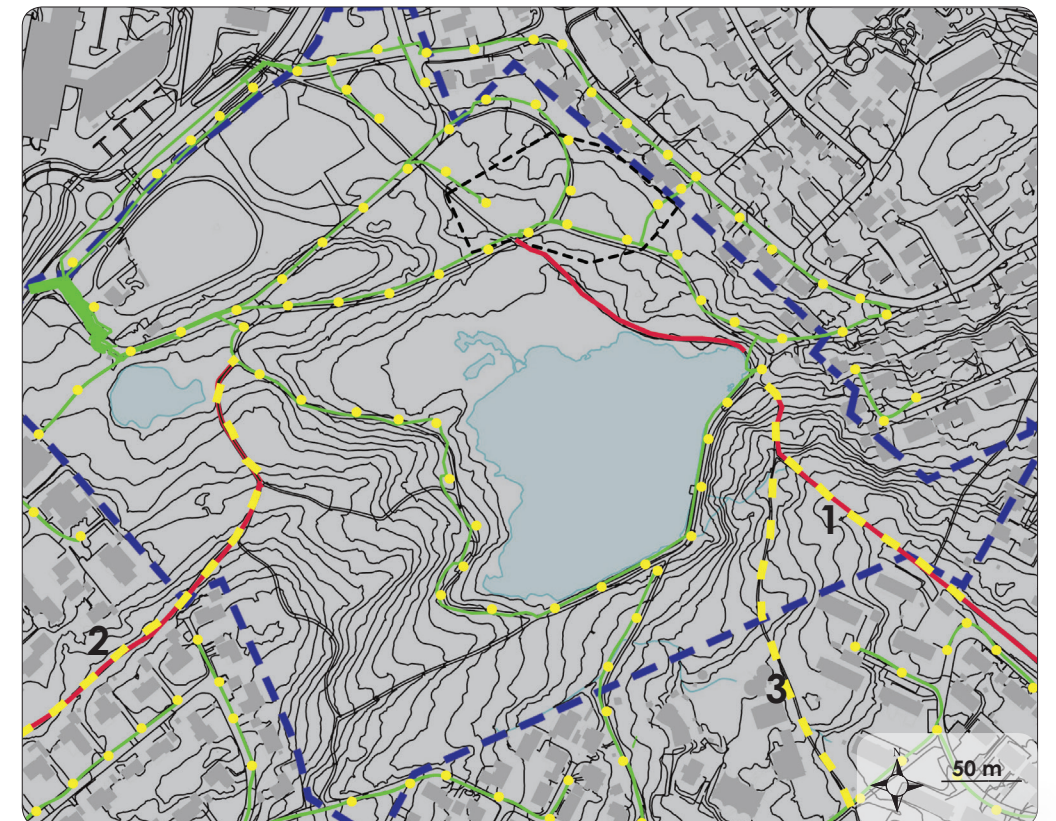
Det er ønskelig å minimalisere antall avfallsbeholdere på grunn av driftskostnader. Det bør derfor plasseres beholdere langs hovedtraséen og ved aktivitetssonen. Tilsammen to beholdere er forslått i sammenheng med vannet, hvorav det trengs en ny. Det er også ønskelig å beholde avfallsbeholderen ved lekeplassen i øst. Det er viktig at alle beholderne er tilgjengelig med bil. Beholdere som ikke vises i kartet tas bort.

Et aktuelt tiltak er å oppgradere alle nevnte beholdere til "smartbeholdere" med solcellepanel, som registrerer når beholderne må tømmes og gir beskjed til kommunen. Tiltaket må undersøkes nærmere før endelig beslutning kan tas.

BELYSNING

Gjennom arbeidet med belyningsstrategi for turveier som kommunen arbeider med, vil det bli foreslått at de 52 hverdagsturene i kommunen skal prioriteres i forhold til belysning. Av disse hverdagsturene går Marieroturen, Vannverketuren, Kristianslystturen og Hillevågsturen gjennom friområdet. Det er ønskelig å følge opp denne prioriteringen.

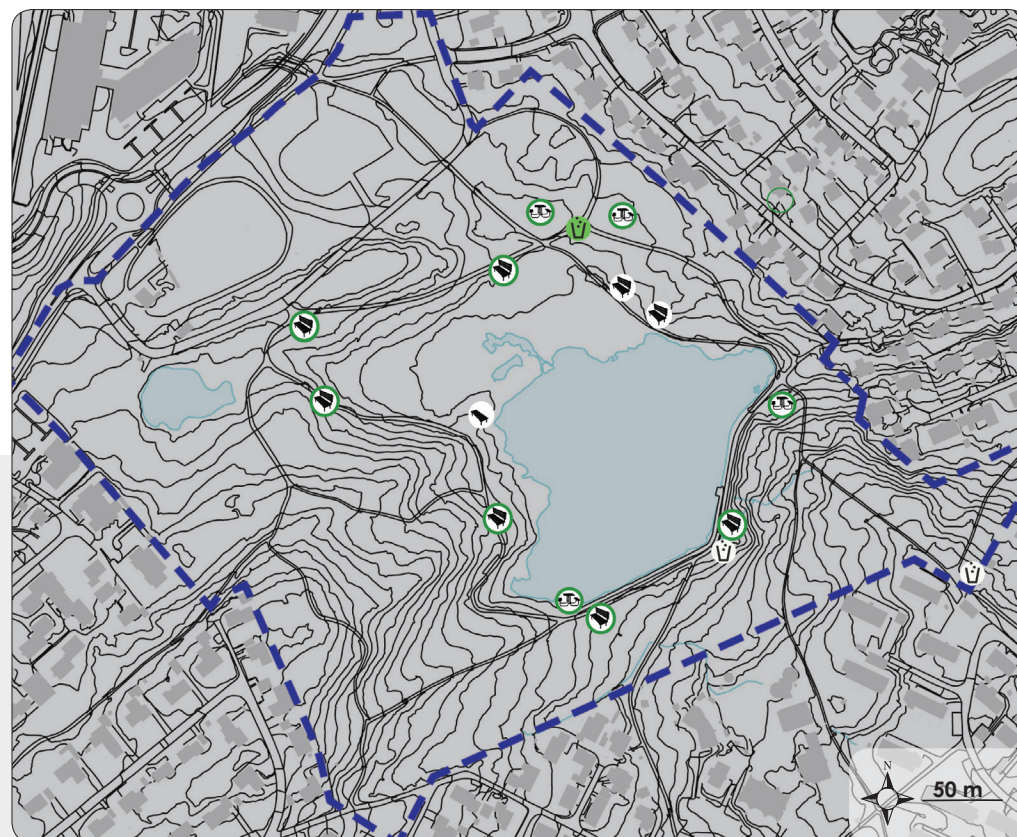
I kartet vises områder hvor hverdagsturene ikke er belyst i dag. Det forslås derfor å belyse turvei 1 i øst og turvei 2 i vest. Turvei 1 bør belyses da den er en viktig ferdselsåre mellom Vannassen og nærliggende bystruktur. Turveien behøver bare belysning innenfor friområdet, da nedre del er tilstrekkelig belyst i dag. Turvei 2 bør belyses da den knytter sammen friområdet med nærliggende bebyggelse sør-vest for Vannassen, og går gjennom et viktig grøntdrag i forbindelse med friområdet. Turvei 3 kan vurderes belyst, men turvei 1 og 2 prioriteres først.

Det er videre gjort en vurdering av eksisterende belysning, og konkludert med at belysningen rundt Vannassen er tilstrekkelig. Det vil si at turveien som mangler belysning i nord-øst, og som er løype for hverdagsturene, ikke vil bli foreslått belyst da det finnes en alternativ belyst turvei parallelt med denne. I tillegg er det gjort en vurdering av resterende turveier som ikke er belyst i dag, og konkludert med at disse ikke prioriteres eller ikke bør belyses på grunn av ønske om å opprettholde skogsområder uten belysning.

Økt belysning av aktivitetssonen kan være nødvendig i forhold til nye aktiviteter, og bør ses på ved videreutvikling av denne.

Effektbelysning av for eksempel bryggen kan også være aktuelt.

6. 2. 1 Disposisjonsplan
-Utsnitt av aktivitetssone

INSPIRASJONSBILDER

Hinderløype, av ukjent fotograf.

Vannlek og Arkimedes skrue, av ukjent fotograf.

Vannlek fra Stiliom lekeutstyrsprodusenter, av ukjent fotograf.

Bål plass, av ukjent fotograf.

I disposisjonsplanen er det foreslått å videreutvikle det eksiterende aktivitetsområdet i nordøstre del av planområdet. Dette området fremstår som parkområde og en konsentrasjon av aktivitet her vil bidra til å bevare mest mulig av naturområdene uten inngrep.

Området har i dag ulike fastmonterte lekeapparater og mulighet for lek i skogen, men store deler av sonen består likevel av åpne plenareal. Det bør legges til rette for flere aktiviteter innenfor området for å fremme fysisk aktivitet, for flere aldersgrupper. Det kan også være aktuelt å skifte ut eksisterende lekeutstyr som en del av nye tiltak.

Alle tiltak må detaljplanlegges etter hvert.

MOSJONSPARK

En mosjonspark er et tydelig og aktiviserende grep, som kan gi varierte øvelser og tilpasses ønsket vanskelighetsgrad. For å aktivisere flere brukergrupper legges i utgangspunktet mosjonsparken til rette for ungdom og voksne. Arealet som er satt av i planen er beregnet for om lag 10 treningsapparater. Det er ønskelig å legge mosjonsparken i et relativt solfylt område, da det også er viktig å tilrettelegge for sitteplasser i mosjonsparken, slik at området kan bli en attraktiv møteplass.

BALLØKKE

I Vannassen kan det være aktuelt å få etablert et lite balløkkeareal. Arealet kan ha en fleksibel størrelse dersom flyttbare mål tas i bruk, som ved Emmaus.

HINDERLØYPE

Hinderløype er et tiltak som vil inkludere større barn

og ungdom. Aktiviteten plasseres i skogen innenfor aktivitetssonen, og må ved videre arbeid tilpasses terrenget og opparbeides på godt drenert skogsbunn.

TEMALEKEPLASS

Vannlekeplass vil være et spennende tilskudd til lekefunksjonene i Vannassen. Vann er, og har lenge vært et identitetsskapende element i Vannassen. Innslag av vannlek vil derfor være med å sette fokus på friområdet som et tidligere vannverk og bygge opp under konseptet «Vann i Vannassen», i tillegg til å legge til rette for utforskende lek med vann. Det er mulighet for å anlegge vannlek på eksisterende plen sør i aktivitetssonen. Det kan være aktuelt å ta i bruk Arkimedes skrue eller annen pumpefunksjon for å frakte vannet rundt. Vannforsyningen kan komme fra Solåsveien ovenfor, og drenerende tiltak av plen kan være nødvendig.

Musikklekeplass eller andre temalekeplasser kan også være aktuelt, da både barnehager og sykehjem har gitt uttrykk for ønske om sanseapparater. Musikkinstrumenter kan tilføre Vannassen en ekstra kvalitet og bruksmulighet, som både aktiviserer og utfordrer brukerne.

GAPAHUK OG BÅLPASS

Ønske om gapahuk og bålpass/ grillplass er kommet som gjentakende innspill fra ulike brukergrupper. I planen foreslås det å legge til rette for gapahuk og bålpass på plenarealet vest i aktivitetssonen. Arealet er ideelt som møteplass og oppholdsområde, da det ligger sentralt i forhold til aktiviteter og godt avgrenset fra turvei, mellom skog og treklynger. For å utnytte beliggenheten optimalt, bør gapahuken anlegges med åpningen sørvendt, dette gir siktlinje til vannet og best mulig solforhold. Etablering av bålpass må gjøres på en slik måte at det blir godkjendt av brannvesenet.

BRYGGE

For å tilrettelegge for nye opplevelsesmuligheter, er det ønskelig å etablere en brygge fra turvei, gjennom skog-/ sumpområde, og videre ut i vannet. På den måten kan alle brukergrupper få en annen opplevelse av vannet. Dette vil være et stort og tydelig grep, som kan bli identitetsskapende og gi særpreg til friområdet. I tillegg vil en brygge på påler redusere omfanget av inngrepet og skåne viktige områder for biologisk mangfold. Utforming av brygge i disposisjonsplan er skissemessig vist. Det vil være viktig å vurdere utforming og grad av inngrep nærmere.

Visualisering av brygge ut i Vannassen

OPPGRADERING AV ADKOMST FRA NORDØST

Adkomsten ønskes utbedret og tilrettelagt. Stigningen må jevnnes ut og dekket forbedres. Trapp og asfaltert strekning bør fjernes.

Utetrening fra Pildammsparken, foto v/Hilde Blokkum.

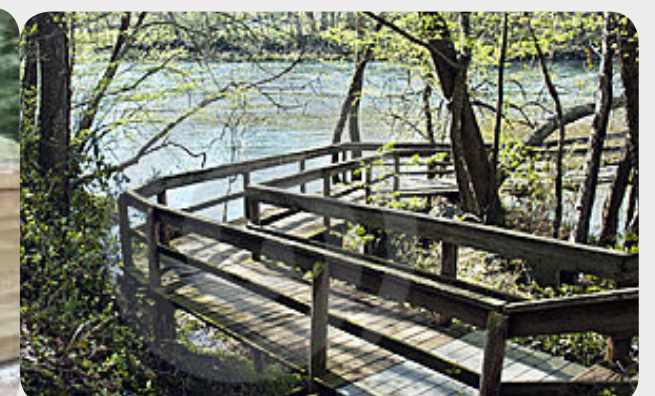
Utetrening fra Sandvedparken, av ukjent fotograf.

Balløkke ved Emmaus, foto v/ Hilde Blokkum

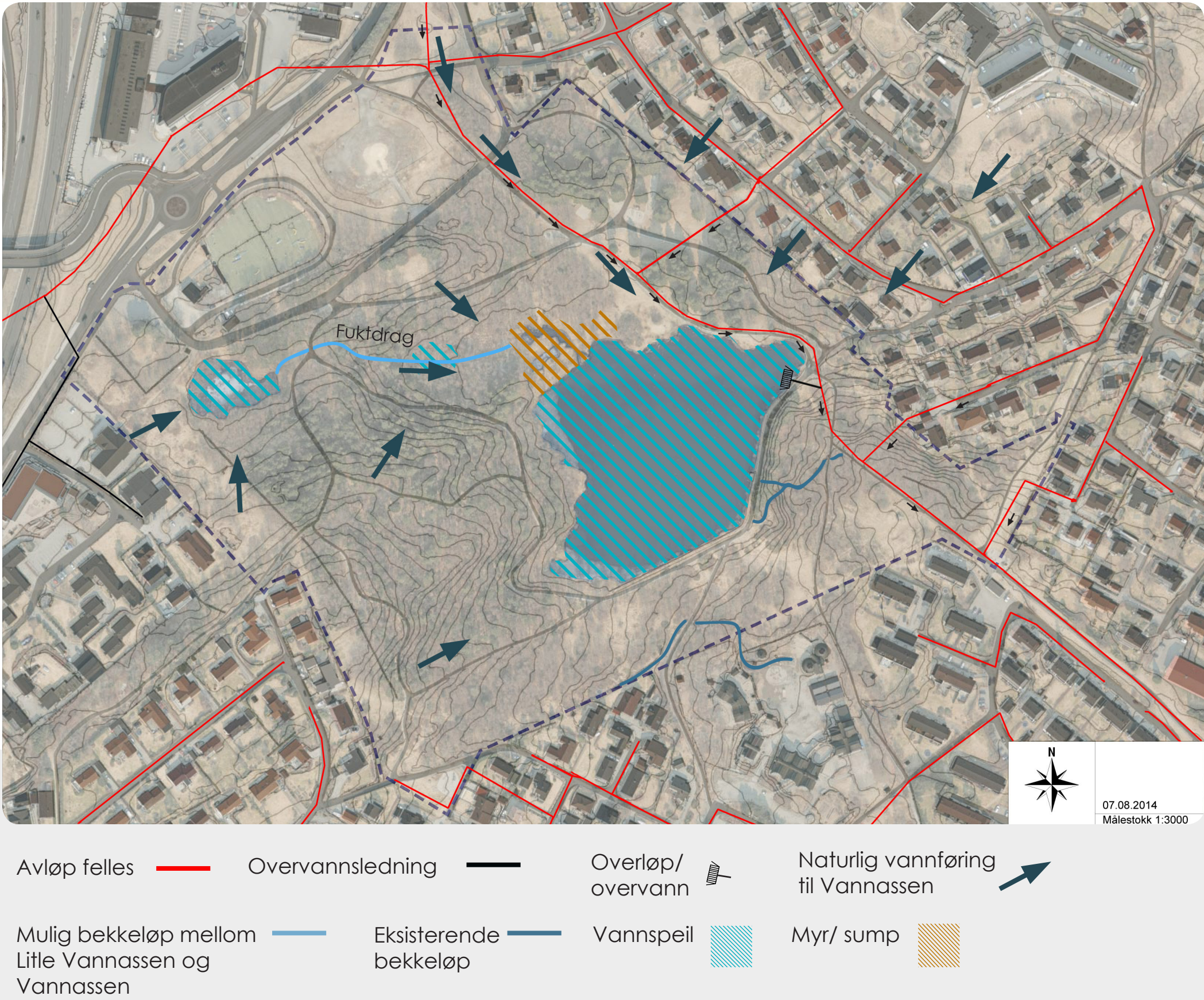

Gapahuk, av ukjent fotograf.

Brygge ut til vannet, av ukjent fotograf.

6.3 Vann

VANNKVALITET

I følge *Hovedplan for vannforsyning, vannmiljø og avløp 2011 - 2022*, er Vannassen en kunstig innsjø, og vannkvaliteten er dårlig på grunn av et begrenset nedslagsfelt og utlekking av fosfor fra bunnsedimentene samt et stort antall fugler i og ved vannet.

Little Vannassen er tidligere renset for bunnsedimenter, men dette må gjentas rutinemessig om vannet skal holdes åpent og ha verdi for det biologiske mangfoldet.

Ut i fra dagens situasjon vil Vannassen antagelig ikke oppnå badevannskvalitet. Selv om det ble renset for bunnsedimenter, vil fugleaktiviteten kombinert med lav tilrenning vanskeliggjøre dette, og store grep må til for å oppnå større tilsig av vann.

SEPARERING AV AVLØPSNETT / TILFØRSEL AV OVERVANN

Avløpsnettet omkring Vannassen består for det meste av fellesledninger, det vil si at spillvann (kloakk) og overvann renner i samme ledning.

Vann- og avløpsverket vil trolig utarbeide en plan for vann og avløp i området i løpet av 2015. Planen vil ta for seg separering og fremmedvannsreduksjon. Det vil

blant annet si at det vil ses nærmere på muligheten for økt vanntilførsel fra nedbørsfelt til Vannassen og reduksjon av overløpsutslipp.

Ideelt sett burde Vannassen tilføres mer vann for å øke sirkulasjonen og kvaliteten på vannet.

Dersom separering av ledningsnettet blir aktuelt, bør det vurderes om Vannassen kan tilføres overvann fra Sørmarka via Little Vannassen og fra boligområdene omkring. Dersom mye av overvannet kommer fra asfalterte flater, kan det være aktuelt med vannforbedrende tiltak som etablering av rensedam mellom boligområde og Vannassen. Tilstrømming av vann gjennom Little Vannassen kan være uheldig for salamanderbestanden og tiltaket må derfor vurderes nærmere.

I planen vil det gjøres en kostnads- og nyttevurdering, samt en prioritering av hvorvidt det er aktuelt å gjennomføre utbedrende tiltak som dette i friområdet. Hvor stort potensiale det ligger i separering i området avhenger av høyder og hydrauliske vurderinger, og er vanskelig å si noe om på forhånd.

BЕККЕÅPNING

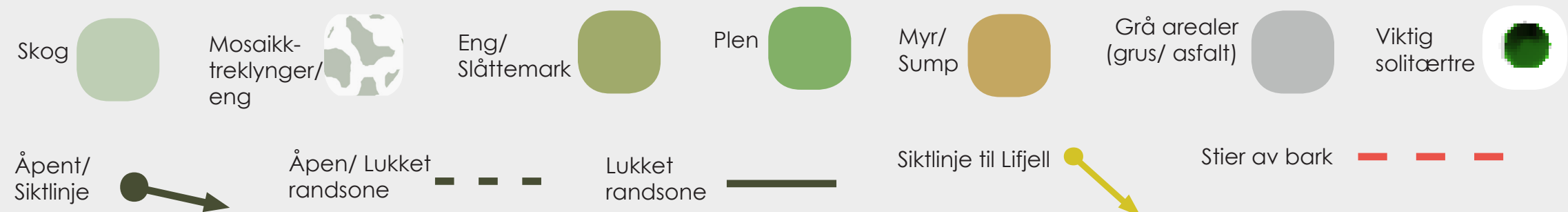
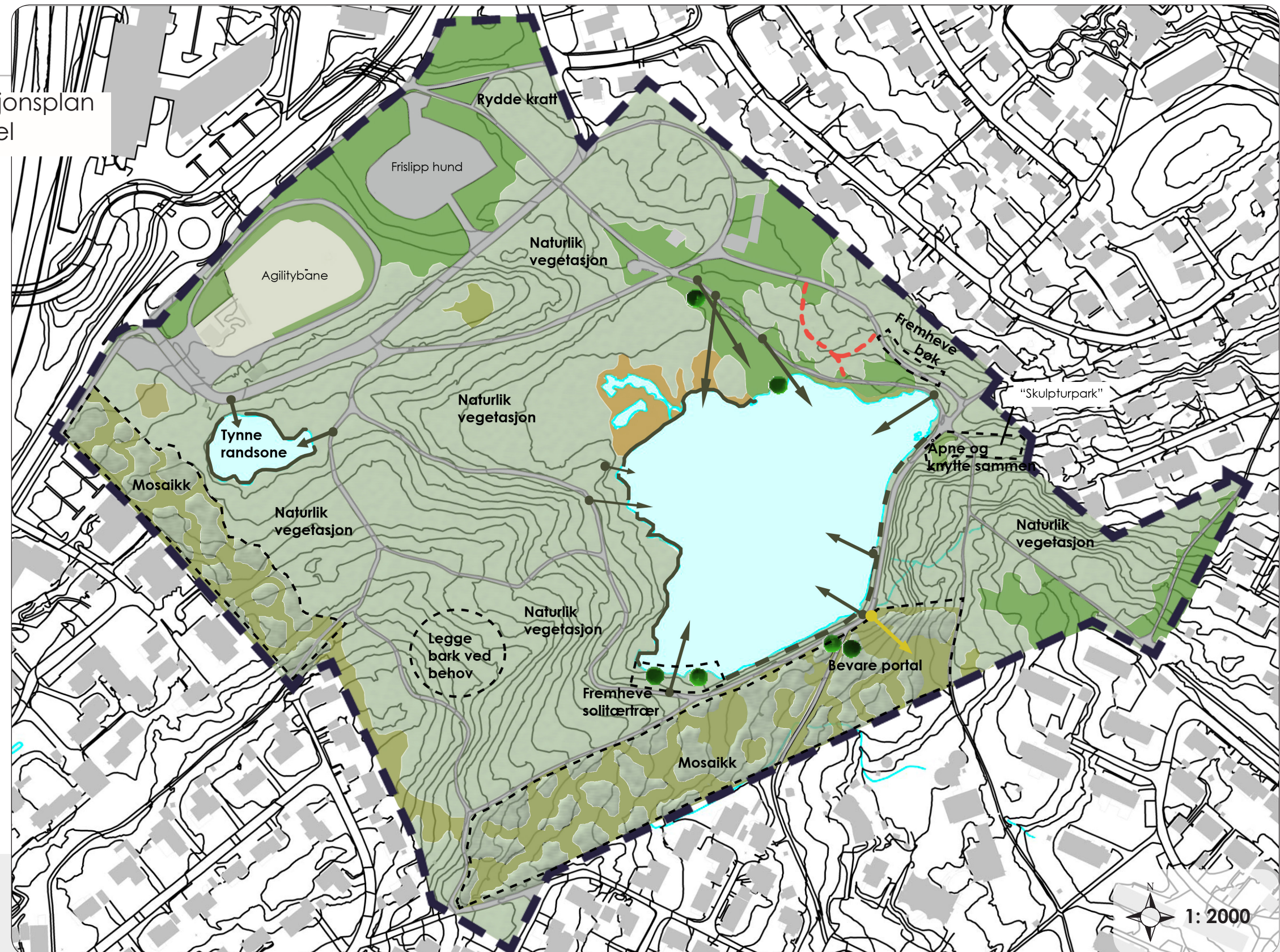
Bekkeåpning mellom Little og store Vannassen, samt opprensning av vegetasjon, ligger inne som fremtidige tiltak i Tiltakstabellen for Jæren vannområde i *Regional plan og regionalt tiltaksprogram for vannregion Rogaland 2016 - 2021* (versjon juli 2014).

Åpning av bekke drag mellom Little Vannassen og Vannassen vil være et ønsket tiltak, men kan komme i konflikt med at Little Vannassen er leveområde for småsalamander, etter som det ved bekkeåpning kan komme fisk fra Vannassen til Little Vannassen som truer salamanderbestanden, da fisk gjerne spiser salamanderyngel. I tillegg kan endringer av det naturlige fuktdraget påvirke fuglelivet i negativ retning. Før bekken eventuelt åpnes må det av den grunn ses nærmere på hvilke konsekvenser et slikt inngrep kan få for dyrelivet, da særlig for salamander og fugler.

MULIG VANNTILFØRSEL FRA SØRMARKA TIL VANNASSEN

6. 4 Disposisjonsplan - Skjøtsel

Forslaget til skjøtselsplan skal ivareta både bruksverdi og verneverdi i området. Områdets skogspreg skal forsterkes, siktlinjer opprettholdes/ etableres og det biologiske mangfoldet bevares. Dette kan blant annet gjøres ved å ta vare på gamle trær, legge tilrette for et variert plante- og dyreliv, og bruke beskjæring som et virkemiddel for å fremheve ønskede kvaliteter i området.

SKOG

-Det er ønskelig at skogsområdene skjøttes på en mest mulig naturlig måte, det vil si at falne greiner blir liggende og vegetasjonen får vokse fritt. Dersom det av sikkerhetsmessige årsaker er nødvendig å felle trær eller gjøre andre inngrep, bør hogstavfall beholdes på stedet.

-Mosaikkområdene bør tynnes for å gjenopprette inntrykk av tidligere beitemark. Det vil si, tynne skogsområdene til treklynger og legge til rett for eng som bunnvegetasjon. Etablering av tydelig engområde, spesielt i vest, vil være gunstig for insekter, humler, bier og sommerfugler.

-Skogen øst for hundeluftingsområdet kan med fordel ryddes for kratt. Det vil fremheve romdannelsen mellom trærne, og gi en spennende opplevelse i ytterkant av friområdet.

-Trærne omkring turveiene og stiene bør beskjæres for å opprettholde en klar og trygg gangstiforbindelse.

-Lekeområdet i skogen (vest for vannet) bør etterfylles med bark etter behov.

LITLE VANNASSEN

-Det er viktig å passe på at det fortsatt er et vannspeil av en viss størrelse. Dersom den gror igjen, må det foretas opprensing, dette vurderes hvert 10. år.

-Store trær som felles i området bør få ligge og råtne for å gi skjul og gode dagplasser for salamandere.

-Inngrepsfri sone på 50 meter rundt tjernet

-Siktlinje fra turvei ønskes forbedret, for å fremheve tjernet og øke opplevelsesverdien i friområdet.

VANNASSEN

-Vegetasjonen langs vannet i nordvest ønskes bevart

naturlig tett slik at fuglelivet forstyrres minst mulig av hensyn til det biologiske mangfoldet. Det foreslås to siktlinjer i dette området. Inngrepene er så små at det er vurdert lite truende for fuglelivet.

-Kantvegetasjonen i sør-øst kan med fordel skjøttes slik at den romdannende vegetasjonen bevares, men klare siktlinjer til vannet opparbeides jevnt gjennom strekket, som en åpen/ lukket sone.

-Den nord-østlige vannkanten bør holdes åpen, med unntak av enkelte trær. Intensjonen er å skape siktlinjer og nærhet til vannet.

SIKTLINJE TIL LIFJELL

-Utsiktspunktet sør-øst for Vannassen foreslås etablert. Opplevelsesverdien i friområdet vil i utgangspunktet øke ved opparbeidelse av siktlinje til Lifjell, og siktlinjen vil ikke gå på bekostning av andre kvaliteter som arts mangfold eller friområdets identitet.

MYR-/ SUMPOMRÅDE

-Tynning av randsone i myr-/ sumpområdet bør gjennomføres etter behov for å forebygge gjengroing av omkransende vegetasjon.

FUKTDRAG MELLOM LITLE VANNASSEN OG VANNASSEN

Fuktdraget her er viktig for fuglelivet helt lokalt. Områdets verdi kan heves ved å plante inn svartor og vierbusker og på sikt fjerne grantrærne.

STILLEOMRÅDE

-Stilleområdet i sør ønskes tilrettelagt som møtested, og rydding rundt enkelttrærne, eik og bjørk, vil tilføre området en fin kvalitet. Det innebærer at kratt fjernes, og hindres i å spre seg inn i oppholdsområdet.

-Stilleområdet øst i friområdet bør åpnes opp for å knytte sammen ønsket møteplass med skulpturområdet. Skulpturene oppleves i dag som private på grunn av tett vegetasjon, da særlig langs steinmuren hvor mispel brer seg ut over området. Her vil det være ønskelig med en klar siktlinje mellom områdene, vegetasjonen bør derfor beskjæres sterk tilbake, men unngå å fjerne hassel, eik og store asker.

TREREKKE AV BØK- PLATANLØNN - EIK

-Langs den øvre turveien i nord-øst står en trerekke

med bøketrær. Trærne har klare særpreg som det er ønskelig å fremheve. Konkurrerende undervegetasjon bør derfor beskjæres langs turveien. Det er viktig at den romdannende vegetasjonen på nedsiden av turveien (sør-vest) ikke beskjæres, og opprettholdes som den er.

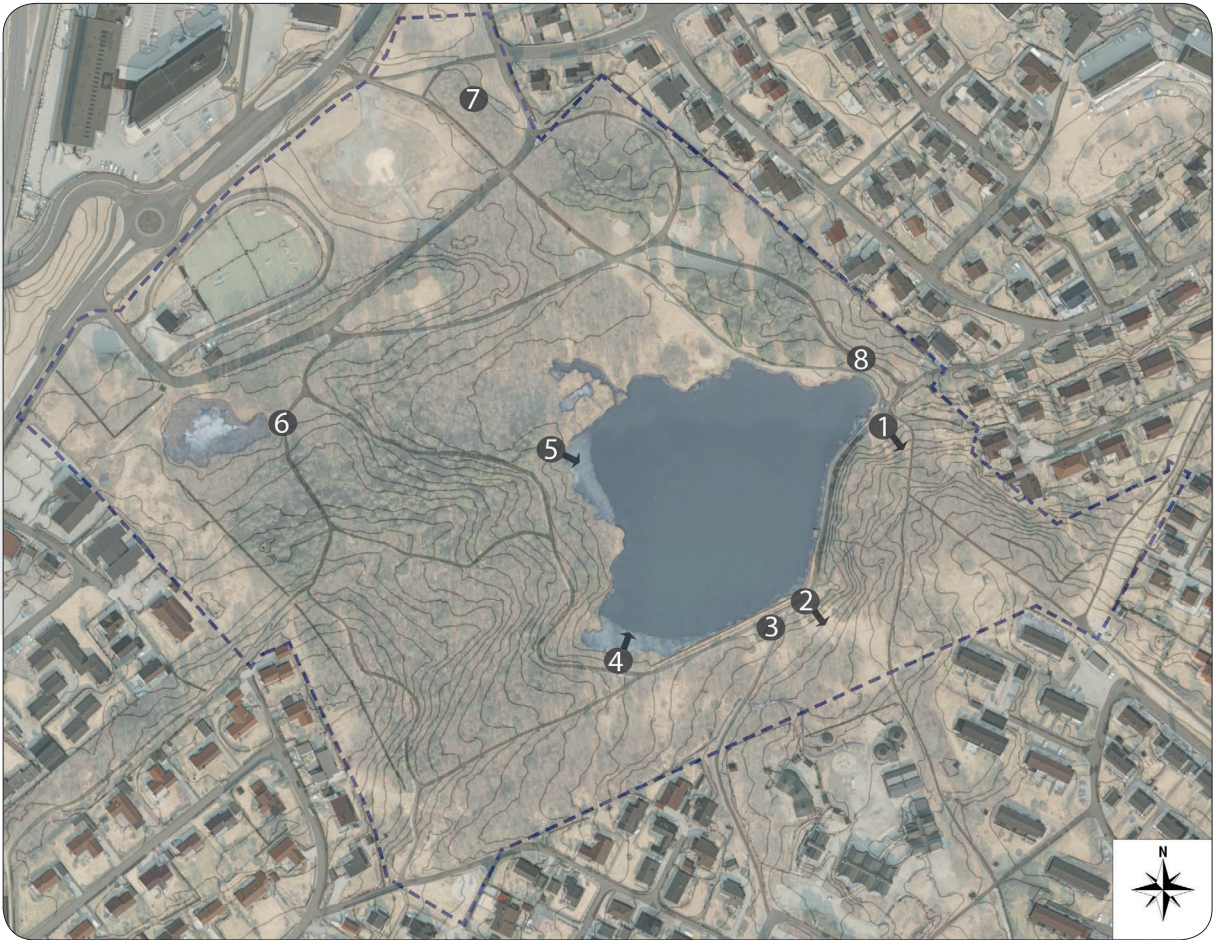
Her er også platanlønn hvor den rødlistede laven grå punktlav vokser på ettav trærne. Dette treet må bevares. Øvrige svartlistede platanlønn kan vurderes tatt ut til fordel for eikene, slik at disse kan utvikle seg videre.

DAGENS SKJØTSELSPLAN

Gjeldene skjøtselsplan for friområdet bør revideres etter ny plan og nye skjøtselstiltak.

6. 4. 1 Spesifikke skjøtselsområder

Spesifikke områder med skjøtselsbehov er registrert med tanke på å opprettholde god kontakt med vannet, romlige kvaliteter og siktlinjer. Områdene er derfor i stor grad tilknyttet Vannassen og Litle Vannassen.

2

To trær hindrer siktlinje mot Lifjell sør for hovedtrasèen. Fjerning av ett eller begge trærne kan gi bedre overblikk og sikt i sør-østlig retning fra hovedtrasèen. Vegetasjon skaper også siktbarriere mot Lifjell ved nivået nedfor hovedtrasèen. Fjerning/ beskjæring av trær er nødvendig dersom man ønsker en klar siktlinje mot Lifjell fra hovedtrasè og i nedkant av vannet, ved adkomstvei.

Frisikt- prosjektet fra 2012 sier ingenting om denne siktlinjen. Det fremmes likevel forslag om å etablere ny siktlinje til Lifjell i den sør-østlige delen av Vannassen. Inngrepet vil ikke komme i konflikt med verneverdier.

3

To trær ved enden av adkomstvei mot sør, skaper en innbydende buegang. Skjøtsel, i form av riktig beskjæring og fjerning av kratt, er nødvendig for å bevare og fremheve buegangen.

1

Vegetasjon rammer inn Vannassen som en grønn oase, men på samme tid hindrer trærne for utsikt mot Lifjell. For mange år tilbake var det her en tydelig siktlinje mellom Vannassen og Lifjell, men til tross for historien, velges det å ikke etablere ny siktlinje her på grunn av omfattende fjerning av verdifull vegetasjon.

4

Den sør-vestlige delen av Vannassen prydes med nøkkeroser, og sammen med et par tydelige enkelttrær (eik og bjørk) langs vannkanten, skapes det et åpent og innbydende område. For å opprettholde solitærtrærne må krattvegetasjonen holdes borte, for å holde det åpent, og hindre at den kryper helt ned til vannkanten og overskygger trærne.

5

Benkplassen i skogen, vest for Vannassen, er et fredelig oppholdssted med potensiale for god utsikt over vannet. I dag er utsiktsområdet i ferd med å gro igjen og sitteplassen mister gradvis dens beste kvalitet. Vegetasjonen bør åpnes opp for bedre sikt, men samtidig opprettholde romfølelsen. Dette tiltaket nevnes også i frisikt- prosjektet. Vi mener at sitteplassen vil generere lite aktivitet, slik at det biologiske mangfold ikke vil være truet i betydelig grad.

6

Ved Litle Vannassen kan man fra Vassåsveien få god oversikt over tjernet, mens det ved turveien, sør for vannet, er i ferd med å gro igjen. Åpnes det opp for sikt inn til tjernet kan det også legges tilrette for bedre siktlinje til Ullandhaugtårnet som et landemerke.

Skilting av Litle Vannassen kan være med på å øke opplevelsesverdien.

Det bør holdes en inngrepsfri sone på 50 meter rundt tjernet, samt bevare den sjeldne bjørnebærarten som lever her (*Rubus ser. glandulosi*).

7

Ved adkomsten i nord danner rogn og lerketre et spennende og tydelig rom. For å opprettholde dette, må sporadiske vekster som brennesle og bringebær fjernes.

8

Bøketrærne øst for Vannassen har et klart særpreg med fremtredende greiner. For å fremheve disse bør konkurrerende vegetasjon fjernes/ beskjæres, slik at trærnes karakter blir synlig fra den nærliggende turveien. I samme område finnes verdifulle eiketrær som bør bevares og en del yngre platanlønn som av den grunn bør fjernes. Det er også noen gamle platanlønnetrær hvor den sterkt truede grå punktlaven lever. Disse trærne må bevares.

6. 5 Foreslåtte tiltak- Prioriteringsliste for disposisjonsplan

- Første prioritet
- Andre prioritet

Se disposisjonsplan for utfyllende tiltaksbeskrivelser.
Tiltakene er listet etter prioritert rekkefølge.

- **AKTIVITETSSONE**
Det må utarbeides en detaljert plan før tiltak innenfor aktivitetssonen kan gjennomføres.
 - GAPAHUK OG BÅLPASS
 - BRYGGE
 - MOSJONSPARK
 - BALLØKKE
 - HINDERLØYPE
 - TEMALEKEPLASS
- **STILLEOMRÅDER**
Det foreslås å legge til rette for to stilleområder hvor naturopplevelsen og rekreasjon er i fokus.
- **INFORMASJONSSKILT**
Informasjonsskilt plasseres i området for å informere og veilede brukerne om områdets kvaliteter, fasiliteter og turmuligheter.
- **UTBEDRING AV TURVEIER**
Det er behov for vedlikehold av turveiene. Det vil si tiltak som utjevning av stigningsforhold, grøftetiltak og nytt dekke.
- **BENKER**
Tilstrrekkelig med hvilebenker, og flere sittegrupper med benker og bord er viktig for brukernes opplevelse og bruk av området. Det foreslås derfor at det utplasseres flere benker og sittegrupper.

- **BELYSNING**
Belysning av adkomst i øst og vest prioriteres. Belysningen er et vesentlig tiltak i forhold til å skape trygg ferdsel og trygg skolevei.
- **OPPGRADERING AV PLEN**
Den store gressplenens foreslås drenert for å åpne for ny bruk og legge til rette for større arrangement som St. Hans.
- **BOM PÅ VASSÅSVEIEN**
Bom ved vestre inngang til Vassåsveien skal hindre uønsket bilbruk, og åpne for lek og trygg ferdsel.
- **LEK PÅ VASSÅSVEIEN**
Det legges til rette for lek på Vassåsveien, og åpnes for kreativ bruk av asfaltflaten i form av kunstprosjekt eller andre aktiviserende oppmerkinger.
- **PARKERING**
Det bør vurderes å oppmerke parkeringsarealet og rydde vegetasjonen rundt, evt utvide hele det eksisterende parkeringsarealet.
- **AVFALLSBEHOLDERE**
Avfallsbeholdere foreslås redusert i antall og oppgraderes til grønn modell. Eventuelt kan det vurderes om alle beholdere skiftes ut og erstattes med beholdere styrt av solcellepanel.
- **UTBEDRING AV TURVEIADKOMST NORD-ØST**
Adkomsten ønskes utbedret og tilrettelagt. Stigningen må jevnes ut og dekket forbedres. Trapp og asfaltert strekning bør fjernes.
- **NYE STIER MED BARK**
Det foreslås å legge til rette for stier av bark nord-øst i Vannassen, for å skape flere forbindelser, men også for å legge til rette for stabiliserende trening.

Stemningsskisse av Vannassen- eksempel på aktivitet ved vannet

6. 6 Foreslåtte tiltak- Prioriteringsliste for skjøtselsplan

- Første prioritet Se skjøtselsplan for utfyllende tiltaksbeskrivelser.
- Andre prioritet Tiltakene er listet etter prioritert rekkefølge.

SKOG

- **NATURLIK SKJØTSEL AV SKOGSOMRÅDER**
Falne greiner blir liggende og vegetasjonen får vokse fritt.
- **MOSAIKK**
Mosaikk områdene foreslås å tynne ytterligere for å tydelig skape engområder med treklynger. Spesielt i vest vil dette tiltaket være gunstig for insekter, humler, bier og sommerfugler.
- **RYDDE SKOGSOMRÅDE I NORD FOR KRATT**
Det er ønskelig å fremheve romfølelsen under trekronene.
- **BESKJÆRE VEGETASJON LANGS NYE STIER**
Nye stier av bark bør gjøres tilgjengelig med beskjæring og ryddig av vegetasjonen langs stiene.
- **FYLLE PÅ BARK I LEKEOMRÅDE I SKOGEN, VEST FOR VANNET**

LITLE VANNASSEN

- **TYNNE RANDSONE**
Randsonen bør tynnes for å unngå gjengroing, men det er viktig at en sone på ca 50 m holdes inngrepsfri.
- **OPPARBEIDE SIKTLINJE**
Siktlinje bør opparbeides for å fremheve tjernet og øke opplevelsesverdien.

VANNASSEN

- **BEVARE TETT VEGETASJON I VEST/ NORDVEST**
Tett vegetasjon bør bevares for å gi varierte opplevelser rundt vannet, og av hensyn til det biologiske mangfold.
- **OPPARBEIDE TYDELIGE SIKTLINJER TIL VANNET I SØR-ØST**
Det bør opparbeides siktlinjer jevnt langs vannet.
- **VANNKANT HOLDES ÅPEN I NORD-ØST**
Det er viktig å skape nærhet til vannet og legge til rette for gode siktlinjer fra turveien.
- **FUKTDRAG MELLOM LITLE VANNASSEN OG VANNASSEN**
Områdets verdi vil heves ved å plante inn svartor og vier, samt fjerne grantrærne på sikt.
- **SIKTLINJE TIL LIFJELL**
Ny siktlinje til Lifjell etableres i sør og vil gi økt opplevelsesverdi i Vannassen.
- **TYNNE RANDSONE I MYR-/ SUMPOMRÅDE**
Tynning av randsonen bør gjennomføres for å forebygge gjengroing.

STILLEOMRÅDE

- **RYDDE KRATT OG FREMHEVE SOLITÆRTRÆR**
Vegetasjon bør ryddes og holdes i sjakk for å skape plass til stilleområde som møteplass og alternativt oppholdssted ved vannet. Eik og Bjørk skal fremheves.

- **RYDDE KRATT OG FREMHEVE SKULPTURPARK**

Det er ønskelig å skape stilleområde som møteplass, samt knytte sammen skulpturparken som en del av stilleområdet.

- **FREMHEVE TREREKKE AV BØK OG EIK- BEVARE RØDLISTEART**

Konkurrerende vegetasjon rundt bøk foreslås fjernet for å fremheve trær med særpreg og skape spennede turopplevelser. Eik gir grunnlag for stort biologisk mangfold og skal bevares og fremheves ved å fjerne enkelte trær (platanlønn) i nord. De store trærne (platanlønn) i samme område skal bevares da den rødlistede grå punktlaven vokser der.

- **SKJØTSELSBESKRIVELSE**

Før nye skjøtselstiltak kan gjennomføres må det utarbeides en detaljert skjøtselsbeskrivelse i tråd med den gjeldene skjøtselsplan og foreslåtte nye tiltak i disposisjonsplanen.

(Kommunedelplan 2010- 2022) - <http://www.stavanger.kommune.no/PageFiles/28588/kommplanen2010-2025.pdf?epslanguage=no>

(Kommunedelplan for universell utforming 2014-2029) - <http://www.stavanger.kommune.no/no/Tilbud-tjenester-og-skjema/Bolig-bygg-og-eiendom/Reguleringsplan/Planhoringer/Arkiv-horing-reguleringsplan/Arkiv-Planhoringer-2014/Kommunedelplan-universell-utforming/>

(SNL, 2013) - Store Norske Leksikon - <https://snl.no/nedb%C3%B8rsfelt>

(Yardstick, Parkcheck Europe) - Visitor Measure Individual Report 2014

Hovedplan for vannforsyning, vannmiljø og avløp 2011 - 2022

Vannforvaltningsplanen for Rogaland

Norm for utomhusanlegg på Jæren